

-

PROGRAMACIÓN DE ECONOMÍA DA EMPRESA

Segundo de Bacharelato

INDICE

1. Introducción	3
2. Obxectivos da etapa	4
3. Obxectivos da materia	5
4. Competencias do currículo	6
5. Contidos	8
6. Organización didáctica dos contidos: unidades didácticas	9
7. Criterios de avaliación relacionados cos respectivos estándares de aprendizaxe e competencias básicas e concreción dos mínimos esixibles	14
8. Actividades de aprendizaxe asociadas a cada bloque de contido	17
9. Instrumentos de avaliación para cada estándar de aprendizaxe	18
10. Metodoloxía	20
11. Medidas de atención a diversidade	21
12. Recursos didácticos	23
13. Temporalización	23
14. Temas transversais	23
15. Procedementos de avaliación	24
16. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensinanza-aprendizaxe e a práctica docente.	24
17. Diseño da avaliación inicial e medidas que se poidan adoptar como consecuencia dos resultados.	25
18. Mecanismos de revisión, avaliación e modificación da programación didáctica en relación cos resultados académicos e procesos de mellora	26

1. INTRODUCCIÓN

O Real Decreto 1105/2014, de 26 de decembro, polo que se establece o currículo básico da Educación Secundaria Obrigatoria, aprobado polo Ministerio de Educación, Cultura e Deporte (MECD), e publicado no BOE o 3 de xaneiro de 2015, está enmarcado na Lei Orgánica 8/2013, de 9 de decembro, para a Mellora da Calidade Educativa, que á súa vez modifica o artigo 6 da Lei Orgánica 2/2006, de 3 de maio, de Educación, para definir o currículo como a regulación dos elementos que determinan os procesos de ensino e aprendizaxe para cada unha dos ensinos.

De conformidade co mencionado Real Decreto 1105/2014, de 26 de decembro, que determina os aspectos básicos a partir dos cales as distintas Administracións educativas deberán fixar para o seu ámbito de xestión a configuración curricular e a ordenación dos ensinos en Bacharelato, corresponde á Xunta de Galicia regular a ordenación e o currículo na devandita etapa.

O Decreto 86/2015, de 25 de xuño, polo que se establece o currículo de Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia, así o fai para todas as materias (troncais, específicas e de libre configuración autonómica), e en concreto para a de Economía.

Economía da Empresa trata de explicar a realidade empresarial, como unha rama da economía especializada nun determinado suxeito económico: a empresa. Trátase dunha ciencia que, por unha banda, procura a explicación do fenómeno económico da empresa e, por outra, a actuación sobre ela para alcanzar certos fins. A tendencia actual diríxese a tratar de converter esta disciplina nun corpo de coñecementos interdisciplinarios que traten calquera problema que se formule na empresa.

A empresa é un axente esencial da actividade económica. As empresas constitúen as células elementais de produción que integran o organismo económico a través das cales se conseguen os obxectivos macroeconómicos e, por iso, ocupan a atención dos/das economistas. É na economía contemporánea onde acha a súa plenitude, xa que a división do traballo, a especialización, o desenvolvemento do sistema monetario e a amplitude do mercado crearon o clima necesario para que se dea con precisión e características peculiares a unidade autónoma de produción, que constitúe o obxecto real da economía da empresa. Nesta materia traballáranse cuestións como a razón da existencia das empresas, as súas características, os tipos de organización e de funcionamento, e os factores que inflúen na toma de decisións.

A materia, que emprega un enfoque de presentación baseado na análise de distintas áreas e funcións da empresa, estrutúrase nos bloques seguintes: "A empresa", no que se describen os seus elementos, as súas funcións e os seus obxectivos; "Desenvolvemento da empresa", onde se fai unha análise das decisións de dimensión e localización, e das estratexias de crecemento; "Organización e dirección da empresa", no que se explica a planificación, a organización e a xestión dos recursos da empresa; "A función produtiva", para analizar os procesos produtivos e a estrutura de ingresos e custos derivada deles; "A función comercial da empresa", que repasa as principais decisións da empresa na comercialización dos seus produtos e/ou servizos; "A información na empresa", para comprender a importancia de contar con datos e información relevante e

precisa na toma de decisións e no cumprimento das obrigas fiscais; e finalmente "A función financeira", onde se trata de analizar os aspectos salientables das decisión de investimento e financiamento na empresa.

A empresa ten un significado social (crea emprego), canaliza a renda e, conseguintemente, constitúe un elemento de redistribución da renda nacional. O desenvolvemento da actividade empresarial e a acción do/da empresario/a deben estar guiados pola responsabilidade social e o comportamento ético, máis alá da procura duns resultados.

A materia a permitir o fomento dunha cultura e dun xeito de pensar empresarial, onde se exerciten e medren a creatividade e o espírito de innovación, e se incentive a elaboración de reflexións persoais e a toma de decisións fundamentadas, así como a concepción do erro como fonte de progreso e aprendizaxe. Tamén ha contribuír ao desenvolvemento da competencia matemática e das competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, de comunicación lingüística e dixital, da capacidade de aprender a aprender, e do sentido da iniciativa e o espírito emprendedor.

2. OBXECTIVOS DO BACHARELATO

O Bacharelato ten como finalidade proporcionar ao alumnado formación, madurez intelectual e humana, coñecementos e habilidades que lles permitan desenvolver funcións sociais e incorporarse á vida activa con responsabilidade e competencia. Así mesmo, capacitará ao alumnado para acceder á educación superior.

O Bacharelato contribuirá a desenvolver nos alumnos e as alumnas as capacidades que lles permitan:

- a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomenta a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.
- b) Consolidar unha madureza persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.
- c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.
- d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para un eficaz aproveitamento do aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

- e) Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.
- f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.
- g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación.
- h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, vos seus antecedentes históricos e vos principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario non desenvolvemento e na mellora do seu contorno social.
- i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.
- l) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.
- m) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.
- n) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.
- o) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social, e impulsar condutas e hábitos saudables.
- p) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria.
- q) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

3. OBXECTIVOS DA MATERIA

1. Identificar a natureza, as funcións e principios características dos diferentes tipos de empresas.
2. Recoñecer a variedade de contribucións económicas e sociais dos distintos tipos de empresas e valorar criticamente a súa incidencia sobre o medioambiente e a calidade de vida das persoas.
3. Analizar o funcionamento económico global das empresas a partir da función específica de cada unha das súas áreas de actividade, as súas relacións internas e a súa dependencia externa.

4. Interpretar os estados de contas anuais de empresas pequenas ou medianas, identificando os seus desequilibrios económicos e financeiros e propóñense avaliar medidas concretas.
5. Identificar as contribucións económicas e sociais das empresas, valorando a súa incidencia no medioambiente e na calidade de vida das persoas.
6. Coñecer os deberes e dereitos tanto do/a traballador/a como do empresario/a.
7. Saber distinguir os diferentes tipos de contratos laborais existentes, e as vantaxes derivadas da negociación colectiva.
8. Identificar o importante papel desempeñado polo Sector Público, como regulador da actividade económica e da Política Fiscal.
9. Coñecer os principais impostos que deben liquidar os/as empresarios/as.

4. COMPETENCIAS DO CURRÍCULO

As competencias do currículo serán as seguintes:

- a) Comunicación lingüística.
- b) Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.
- c) Competencia dixital.
- d) Aprender a aprender.
- e) Competencias sociais e cívicas.
- f) Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.
- g) Conciencia e expresións culturais.

O carácter integrador da materia de **Economía** fai que a súa aprendizaxe contribúa á adquisición das competencias básicas:

- Promove a **competencia matemática** mediante a realización de cálculos para a determinación de magnitudes macroeconómicas e microeconómicas, así como o uso de algoritmos e estratexias de cálculo. Achega, ademais, aos estudos estatísticos, as táboas e os gráficos como instrumentos básicos para interpretar a realidade económica, en especial a de Galicia, achegar posibles solucións e alternativas e predicir comportamentos futuros. O cálculo de probabilidades facilita a realización de análises de mercado e de diferentes variables económicas, así como a extrapolación de determinadas tendencias que se aprecian nos comportamentos das economías dos países das distintas áreas económicas a nivel mundial.

- Permite unha visión máis ampla e detallada da sociedade actual que axudará aos alumnos a desenvolver a **competencia social e cívica** desde unha actitude reflexiva e consciente, ao facilitarlles a comprensión de problemas tales como a inflación, o desemprego, o esgotamento dos recursos naturais, o subdesenvolvemento, o consumismo, a distribución da renda, as consecuencias da globalización etc. Xoga, ademais, un papel central na configuración de valores e actitudes, de forma especial aqueles relacionados coa solidariedade entre persoas, grupos e pobos; a actitude crítica ante as desigualdades económicas; a importancia da conservación do medio natural para a calidade de vida, en concreto en Galicia etc.
- Contribúe ao desenvolvemento da **comunicación lingüística**, ao promover o desenvolvemento das catro grandes habilidades: falar, escoitar, ler e escribir. A materia esixe exercitarse na lectura, a escoita, a exposición e a argumentación. Por outra banda, a comunicación de coñecementos, ideas e opinións, imprescindibles para lograr os obxectivos desta materia, ao utilizar tanto a linguaxe verbal como a escrita, a valoración crítica das mensaxes explícitas e implícitas en fontes diversas e, particularmente, na publicidade e nos medios de comunicación, tamén axudan á adquisición da competencia. Igualmente, o coñecemento e o uso de termos e conceptos propios da análise do socioeconómico, posibilitan o enriquecemento do vocabulario e estimulan a representación mental que esixe o desenvolvemento do pensamento lóxico-formal.
- A achega á **competencia dixital** vén dada pola importancia que ten, na comprensión e análise de datos de carácter económico, contar con destrezas relativas á obtención, comprensión e interpretación de información, elemento imprescindible dunha boa parte das aprendizaxes da materia. Contribúese, de xeito particular, na busca, obtención e tratamento de información procedente da observación directa e indirecta da realidade, así como de fontes escritas, gráficas, audiovisuais, tanto se utilizan como soporte o papel coma se foron obtidas mediante as tecnoloxías da información e a comunicación. A análise de datos e variables económicas, mediante táboas, gráficas, estatísticas etc. e a utilización de instrumentos informáticos para a elaboración de informacións económicas, estimula esta competencia.
- A **competencia para aprender a aprender** supón posuír ferramentas que faciliten a aprendizaxe, pero tamén ter unha visión estratéxica dos problemas e fenómenos económicos e saber prever e adaptarse aos cambios e crises que se producen cunha visión positiva. A todo isto contribúese, desde as posibilidades que ofrece para aplicar razoamentos de distinto tipo, ao buscar explicacións multicausais e predicir efectos dos fenómenos económicos; proporciona coñecementos das fontes de información e da súa utilización mediante a recollida e clasificación da información obtida por diversos medios, sempre que se realice unha análise desta. Tamén contribúe despois de que se favorece o desenvolvemento de estratexias para pensar, para organizar, memorizar e analizar informacións de carácter económico.

5. CONTIDOS

Bloque 1. A empresa

- Elementos
- Funcións
- Obxectivos

Bloque 2: Desenvolvemento da empresa

- Analise das decisións de dimensión
- Análise das decisións de localización
- Estratexias de crecemento

Bloque 3: Organización e dirección da empresa

- Función de planificación
- Organización
- Xestión dos recursos da empresa

Bloque 4: A función productiva

- Análise dos procesos produtivos
- Estrutura de ingresos e custos derivados dos procesos produtivos

Bloque 5: A función comercial da empresa

- Principais decisións da empresa na comercialización dos seus produtos e/ou servizos

Bloque 6: A información na empresa

- Obtención de datos e información relevante e precisa na toma de decisións e no cumprimento das obrigas fiscais

Bloque 7: A función financeira

- Analizar os aspectos salientables das decisión de investimento e financiamento na empresa

6- ORGANIZACIÓN DIDÁCTICA DOS CONTIDOS

UNIDADE DIDÁCTICA 1: O Papel da empresa na economía

- Actividade económica e empresa
- As función da empresa na economía
- A empresa e o empresario
- O funcionamento económico das empresas
- Componentes da empresa
- Que obxectivos persigue a empresa?
- Teorías sobre a empresa
- A empresa e os tipos de mercado

UNIDADE DIDÁCTICA 2 : Clases e formas de empresas

- Criterios de clasificación das empresas
- A empresa segundo a súa forma xurídica
- O empresario individual
- As sociedades persoalistas
- A sociedade de responsabilidade limitada
- A sociedade anónima
- As empresas de economía social e de interese social

UNIDADE DIDÁCTICA 3: Entorno e estratexia da empresa

- O entorno da empresa
- O entorno específico ou sectorial: a empresa e o mercado
- As forzas competitivas do sector
- Análise estratéxico: o método DAFO
- A estratexia competitiva da empresa
- A responsabilidade social e medioambiental
- O marco xurídico da actividade empresarial

UNIDADE DIDÁCTICA 4: O desenvolvemento das empresas

- Localización e dimensión empresarial
- A localización comercial e de servizos
- A dimensión das empresas
- O proceso de crecemento das empresas

- Especialización ou diversificación?
- Integración vertical ou subcontratación?
- O crecemento externo
- A importancia das pymes na economía
- Internacionalización e competencia global: as EM

UNIDADE DIDÁCTICA 5: A función produtiva da empresa

- O área de produción da empresa
- Tipos de sistemas productivos
- Produción e eficiencia
- Custos, ingresos e beneficios da empresa

Os componentes do custo

- O limiar de rendabilidade
- Producir o mercar?

UNIDADE DIDÁCTICA 6: Produtividade, eficiencia e innovación

- A produtividade como indicador da eficiencia
- Crecemento da produtividade e I+D+i
- Competividade e calidade
- Os inventarios da empresa
- Modelos de xestión de inventarios
- Valoración de inventarios
- As externalidades da produción

UNIDADE DIDÁCTICA 7: A función comercial da empresa

- A actividade comercial e a súa evolución
- O proceso de planificación de marketing
- O mercado e a demanda
- Investigación de mercados
- Análisis do consumidor
- A segmentación de mercados
- Estratexias de segmentación e posicionamento
-

UNIDADE DIDÁCTICA 8: Os instrumentos de marketing mix

- O marketing mix
- A política de produto
- A identificación do produto
- O ciclo de vida do produto
- A política de prezos
- A comunicación ou promoción do produto
- A distribución comercial
- Marketing e novas tecnoloxías

UNIDADE DIDÁCTICA 9: A financiación da empresa

- A función financeira da empresa
- As fontes de financiación
- A constitución e as ampliacións de capital social
- Os efectos económicos da ampliación de capital
- A financiación interna ou autofinanciación
- A financiación axena a curto prazo
- A financiación axena a medio e longo prazo
- A contorna financeira das empresas

UNIDADE DIDÁCTICA 10: O investimento da empresa

- As decisións de investimento
- A equivalencia de capitais no tempo
- Criterios de selección de investimento: o VAN
- A taxa interna de rendibilidade (TIR)
- Criterios estáticos de selección de investimentos
- A amortización dos investimentos

UNIDADE DIDÁCTICA 11: O patrimonio e as contas da empresa

- O patrimonio da empresa
- Elementos e masas patrimoniais
- O sistema informativo da empresa: a contabilidade
- O balance de situación
- Elaboración do balance de situación

- A conta de resultados ou de Perdas e Ganancias
- Obrigacións contables: O Plan Xeral de Contabilidade
- Criterios de valoración do patrimonio

UNIDADE DIDÁCTICA 12: Análise financeiro da empresa

- A estrutura financeira da empresa
- O fondo de manobra
- Análise financeiro do balance
- Desequilibrios patrimoniais
- O período de maduración da empresa
- O período medio de maduración económico e financeiro

UNIDADE DIDÁCTICA 13: Análise económico e social da empresa

- Análise económico da empresa
- A rendibilidade económica e financeira
- Rendibilidade e estrutura financeira da empresa
- A fiscalidade das empresas
- Os impostos que pagan as empresas: o IS e o IRPF
- Outros impostos: o IAE e o IVA
- Do balance social ao balance ético das empresas

UNIDADE DIDÁCTICA 14: Dirección e organización e organización da empresa

- A dirección da empresa e as súas funcións
- A función de planificación
- Dirección participativa por obxectivos (DPO)
- A función de control
- A función de organización
- Antecedentes e evolución do pensamento organizativo
- Criterios de departamentalización
- A organización formal e informal
- A representación da organización: o organigrama
- Tipos de estrutura organizativa

UNIDADE DIDÁCTICA 15: A dirección de recursos humanos

- As función da dirección de recursos humanos
- A motivación humana
- Factores de motivación
- Dirección e liderazgo
- A comunicación interna na empresa
- Reclutamento, selección e formación do persoal
- Contrato de traballo e relación laborais
- Conflictos de intereses e vías de negociación

7. CRITERIOS DE AVALIACIÓN RELACIONADOS COS RESPECTIVOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E COMPETENCIAS CLAVE E CONCRECIÓN DOS MÍNIMOS ESIXIBLES

Craterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Mínimos esixibles
B1.1 Describir e interpretar os elementos da empresa, as clases de empresas e as súas funcións na economía, así como as formas xurídicas que adoptan, e relacionar con cada unha as responsabilidades legais dos/das propietarios/as e xestores/as, e as esixencias de capital	EEB1.1.1. Distingue as formas xurídicas das empresas e relacións coas esixencias de capital e coas responsabilidades para cada tipo. EEB1.1.2. Identifica e valora as formas xurídicas de empresa máis apropiadas en cada caso en función das características concretas, aplicando o razoamento sobre clasificación das empresas. EEB1.1.3. Analiza, para un determinado caso práctico, os criterios de clasificación de empresas: segundo a natureza da actividade que desenvolven, a súa dimensión, o nivel tecnolóxico que alcanzan, o tipo de mercado en que operan, a fórmula xurídica que adoptan, e o seu carácter público ou privado. EEB1.1.4. Describe os elementos da empresa en relación coas funcións que desenvolven e os obxectivos que procuran dentro do sistema.	CD,CMCCT,C SIE,CAA,CD, CCL	-Formas xurídicas das empresas -Criterios de clasificación de las empresas -Razoa a forma xurídica apropiada correspondente a cada caso práctico -Funcións, elementos e obxectivos da empresa
B1.2. Identificar e analizar os trazos principais do contorno en que a empresa desenvolve a súa actividade e explicar, a partir deles, as estratexias e as decisións adoptadas, e as posibles implicacións sociais e ambientais da súa actividade.	EEB1.2.1. Identifica os tipos de empresas e de empresarios/as que actúan no seu contorno, así como a forma de relacionar co seu contorno máis próximo. EEB1.2.2. Analiza a relación entre empresa, sociedade e ambiente, e valora os efectos positivos e negativos das actuacións das empresas nas esferas social e ambiental. EEB1.2.3. Analiza a actividade das empresas como elemento dinamizador de progreso, estimando a súa creación de valor para a sociedade e para a cidadanía.	CD,CMCCT,C SC,CSIEE	-Contorno da empresa -Responsabilidade social e ambiental da empresa - O proceso de creación de valor: a cadea de valor
B2.1. Identificar e analizar as estratexias de crecemento e as decisións tomadas polas empresas, tendo en consideración as características do marco global en que actúan.	EEB2.1.1. Describe e analiza os factores que determinan a localización e a dimensión dunha empresa, e valora a transcendencia futura para a empresa das decisións. EEB2.1.2. Valora o crecemento da empresa como estratexia competitiva e relaciona as economías de escala coa dimensión óptima da empresa. EEB2.1.3. Identifica e explica as estratexias de especialización e diversificación. EEB2.1.4. Analiza as estratexias de crecemento interno e externo a partir de supostos concretos. EEB2.1.5. Examina o papel das pequenas e das medianas empresas no noso país, e valora as súas	CCL,CMCCT, CD,CSIEE,CA A	- Localización e dimensión empresarial -Estratexias de crecemento interno e externo -Pequenas e medianas empresas: estratexias de mercado -Importancia das pequenas e medianas empresas (PYMES) na

6	<p>estratexias e as súas formas de actuar, así como as súas vantaxes e os seus inconvenientes.</p> <p>EEB2.1.6. Describe as características e as estratexias de desenvolvemento da empresa multinacional, e valora a importancia da responsabilidade social e ambiental.</p> <p>EEB2.1.7. Estuda o impacto da incorporación da innovación e das novas tecnoloxías na estratexia da empresa, e relaciónao coa capacidade para competir de xeito global.</p>		<p>economía</p> <p>-Empresa multinacional: aspectos positivos e negativos de seu funcionamento</p>
B3.1. Explicar a planificación, a organización e a xestión dos recursos dunha empresa, valorando as posibles modificacións para realizar en función do ámbito en que desenvolve a súa actividade e dos obxectivos formulados.	<p>EEB3.1.1. Reflexiona sobre a división técnica do traballo nun contexto global de interdependencia económica para valorar a súas consecuencias sociais.</p> <p>EEB3.1.2. Describe a estrutura organizativa, o estilo de dirección, as canles de información e de comunicación, o grao de participación na toma de decisións e a organización informal da empresa.</p> <p>EEB3.1.3. Identifica a función de cada área de actividade da empresa (aprovisionamento, produción e comercialización, investimento e financiamento, recursos humanos e administrativa), así como as súas interrelacións.</p> <p>EEB3.1.4. Investiga sobre a organización nas empresas do seu ámbito máis próximo e identifica vantaxes e inconvenientes, detecta problemas para solucionar, e describe propostas de mellora.</p> <p>EEB3.1.5. Aplica os seus coñecementos a unha organización concreta, para detectar problemas e propor melloras.</p> <p>EEB3.1.6. Valora a importancia dos recursos humanos nunha empresa e analiza diferentes maneiras de abordar a súa xestión e a súa relación coa motivación e a produtividade.</p>	CMCCT CSC,CCL,CSI EE,CD,CAA	<p>-División técnica do traballo e necesidade de organización no mercado actual.</p> <p>-Funcións básicas da dirección.</p> <p>-Planificación e toma de decisións estratéxicas.</p> <p>-Organización formal e informal da empresa: deseño e análise da súa estrutura.</p> <p>-A xestión dos recursos humanos e a súa incidencia na motivación.</p> <p>-Os conflitos de intereses e as súas vías de negociación.</p>
B4.1. Analizar procesos produtivos desde a perspectiva da eficiencia e a produtividade, e recoñecer a importancia da I+D+i.	<p>EEB4.1.1. Realiza cálculos da produtividade de distintos factores, interpreta os resultados obtidos, e coñecendo medios e alternativas de mellora da produtividade nunha empresa.</p> <p>EEB4.1.2. Analiza e valora a relación entre a produtividade e os salarios dos/das traballadores/as.</p> <p>EEB4.1.3. Reflexiona sobre a importancia para a sociedade e para a empresa da investigación e da innovación tecnolóxica en relación coa competitividade e o crecemento.</p>	CD,CMCCT,C SC,CAA	<p>-Productividade como indicador da eficiencia e o seu cálculo</p> <p>-Significado de I+D+i e a súa relación coa competitividade e o crecemento</p>
B4.2. Determinar a estrutura de ingresos e custos dunha empresa, calculando o seu beneficio e o seu limiar de rendibilidade, a partir dun suposto formulado.	<p>EEB4.2.1. Distingue os ingresos e os custos dunha empresa, calcula o seu beneficio ou a súa perda xerados ao longo do exercicio económico, aplicando razoamentos matemáticos, e interpreta os resultados.</p> <p>EEB4.2.2. Identifica e calcula os tipos de custos, ingresos e beneficios dunha empresa, e represéntaos graficamente.</p> <p>EEB4.2.3. Calcula o limiar de vendas (de rendibilidade) necesario para a supervivencia da empresa.</p> <p>EEB4.2.4. Analiza os métodos custo beneficio e custo eficacia como instrumentos de medida e avaliación que axudan á toma de decisións.</p>	CD,CMC CT,CSIE E	<p>- Clasificación e cálculo dos custos na empresa.</p> <p>- Cálculo e interpretación e representación do limiar de rendibilidade da empresa.</p>
B4.3. Describir os conceptos fundamentais do ciclo de inventario e manexar os modelos de xestión.	<p>EEB4.3.1. Identifica os custos que xera o almacén e resolve casos prácticos sobre o ciclo de inventario.</p> <p>EEB4.3.2. Valora as existencias en almacén mediante diferentes métodos.</p> <p>EEB4.3.3. Valora a relación entre o control de inventarios e a produtividade e a eficiencia nunha empresa.</p>	CD,CMCCT,C SIEE	<p>-Costes de xestión de inventarios.</p> <p>-Métodos de valoración de existencias.</p> <p>- Modelos de xestión de inventarios.</p>
B5.1. Analizar as características do mercado e explicar, de acordo con elas, as políticas de márketing aplicadas por unha empresa ante diferentes situacións e obxectivos.	<p>EEB5.1.1. Caracteriza un mercado en función de diferentes variables como, por exemplo, o número de competidores e o produto vendido.</p> <p>EEB5.1.2. Identifica e adapta a cada caso concreto as estratexias e os enfoques de márketing.</p> <p>EEB5.1.3. Interpreta e valora estratexias de márketing, incorporando nesa valoración consideracións de carácter ético, social e ambiental.</p> <p>EEB5.1.4. Comprende e explica as fases e as etapas da investigación de mercados.</p> <p>EEB5.1.5. Aplica criterios e estratexias de segmentación de mercados en casos prácticos.</p> <p>EEB5.1.6. Analiza e valora as oportunidades de</p>	CSIEE,CAA,C D,CMCCT,CS C	<p>- Concepto e clases de mercado.</p> <p>-Técnicas de investigación de mercados.</p> <p>-Segmentación de mercados.</p> <p>-Variables do márketing-mix e elaboración de estratexias.</p> <p>-Estratexias de márketing e ética empresarial.</p>

	<p>innovación e transformación do márketing que xorden co desenvolvemento das tecnoloxías da información e da comunicación.</p> <p>EEB5.1.7. Describe a organización e o funcionamento do departamento comercial da empresa.</p> <p>EEB5.1.8. Determina as necesidades da clientela en relación coas características dos produtos ou dos servizos ofrecidos pola empresa.</p>		-Tecnoloxías da información e das comunicacións e márketing.
B6.1. Identificar os datos máis salientables do balance e da conta de perdas e ganancias, explicar o seu significado, diagnosticar a situación a partir da información obtida e propor medidas para a súa mellora.	<p>EEB6.1.1. Recoñece os elementos patrimoniais e a función que teñen asignada.</p> <p>EEB6.1.2. Identifica, valora e clasifica os bens, os dereitos e as obrigas da empresa en masas patrimoniais.</p> <p>EEB6.1.3. Interpreta a correspondencia entre os investimentos e o seu financiamento.</p> <p>EEB6.1.4. Detecta posibles desaxustes no equilibrio patrimonial, na solvencia e no apancamento da empresa, mediante a utilización de rateos.</p> <p>EEB6.1.5. Propón medidas correctoras axeitadas en caso de se detectar desaxustes patrimoniais ou financeiros.</p> <p>EEB6.1.6. Recoñece a importancia do dominio das operacións matemáticas e dos procedementos propios das ciencias sociais como ferramentas que facilitan a solución de problemas empresariais.</p> <p>EEB6.1.7. Recoñece a conveniencia do equilibrio económico, patrimonial e financeiro da empresa.</p> <p>EEB6.1.8. Valora a importancia da información na toma de decisións.</p> <p>EEB6.1.9. Calcula o resultado do exercicio económico da empresa, empregando os criterios de imputación aplicables.</p> <p>EEB6.1.10. Identifica, interpreta e clasifica os elementos do resultado da empresa.</p>	CMCCT,CSIE E,CAA,CD	<ul style="list-style-type: none"> - A composición do patrimonio e a súa valoración. - As contas anuais e a imaxe fiel. -Elaboración do balance e da conta de perdas e ganancias. - Análise e interpretación da información contable.
B6.2. Recoñecer a importancia do cumprimento das obrigas fiscais e explicar os impostos que afectan as empresas.	<p>EEB6.2.1. Identifica as obrigas fiscais das empresas segundo a súa organización e a actividade que desenvolvan.</p> <p>EEB6.2.2. Describe o funcionamento básico dos impostos que recaen sobre as empresas e destaca as principais diferenzas entre eles.</p> <p>EEB6.2.3. Valora a achega que supón para a riqueza nacional supón a carga impositiva que soportan as empresas.</p>	CMCCT,CSIE E,CLC,CSC	- Fiscalidade empresarial: principais figuras impositivas e elementos clave da súa estrutura e do seu funcionamento.
B7.1. Valorar proxectos de investimento, xustificar razoadamente a selección da alternativa máis vantaxosa, diferenciar as posibles fontes de financiamento nun determinado suposto e razoar a elección máis axeitada.	<p>EEB7.1.1. Coñece e enumera os métodos estáticos (prazo de recuperación) e dinámicos (criterio do valor actual neto) para seleccionar e valorar investimentos.</p> <p>EEB7.1.2. Aplica métodos estáticos (prazo de recuperación) e dinámicos (valor actual neto), nun suposto concreto de selección de alternativas de investimento para unha empresa.</p> <p>EEB7.1.3. Explica as posibilidades de financiamento das empresas diferenciando o externo e o interno, a curto e a longo prazo, así como o custo de cada un e as implicacións na marcha da empresa.</p> <p>EEB7.1.4. Analiza, nun suposto concreto de financiamento externo, as opcións posibles, os seus custos e as variantes de amortización.</p> <p>EEB7.1.5. Analiza e avalía, a partir dunha necesidade concreta, as posibilidades que teñen as empresas de recorrer ao mercado financeiro.</p> <p>EEB7.1.6. Valora as fontes externas e internas de financiamento da empresa.</p> <p>EEB7.1.7. Analiza e expresa as opcións financeiras que mellor se adaptan a un caso concreto de necesidade financeira.</p> <p>EEB7.1.8. Aplica os coñecementos tecnolóxicos á análise e á resolución de supostos.</p> <p>EEB7.1.9. Identifica e describe os ciclos da actividade da empresa e a súas fases.</p> <p>EEB7.1.10. Calcula, para un determinado suposto práctico, o período de maduración da empresa, e distingue as súas fases.</p>		<ul style="list-style-type: none"> -Estrutura económica e financeira da empresa. -Concepto e clases de investimento. -Valoración e selección de proxectos de investimento. -Fontes de financiamento interno e externo da empresa. Novas formas de financiamento. - Ciclos da empresa. - Período medio de maduración.

8. ACTIVIDADES DE APRENDIZAXE ASOCIADAS A CADA BLOQUE DE CONTIDOS

Bloque	Obx	Contidos	Actividades de aprendizaxe	Tem_Horas
Bloque 1. A empresa	a,d,i,l,m	B1.1. A empresa e o/a empresario/a. B1.2. Elementos, funcións e obxectivos da empresa. B1.3. Clases de empresas. B1.4. Marco xurídico da actividade empresarial.	-Realiza un mapa conceptual do bloque -Investiga requisitos legais para poder der empresario en España -Completa una tabla resumen coas características de cada unha das formas xurídicas - Propuesta de casos prácticos para elixir a forma xurídica máis adecuada - Busca en internet empresas diferentes formas xurídicas de empres da contorna	15
Bloque 1. A empresa	a,d,h,i,l,m,q	B1.5. Contorno da empresa. B1.6. Responsabilidade social e ambiental da empresa. B1.7. Funcionamento e creación de valor.	-Baseándose no exemplo do sector do automóvil y a partir dun esquema, identifica as principais fases da cadea de valor de este sector - Nunha lista de cambios da contorna identifica cales se refiren ao entorno xeral ou específico da empresa -Elabora unha listaxe cos principais beneficios e costes sociais nos que incurre unha empresa	6
Bloque 2. Desenvolvemento da empresa	d,i,l,m	B2.1. Localización e dimensión empresarial. B2.2. Estratexias de crecemento interno e externo. B2.3. Pequenas e medianas empresas: estratexias de mercado. B2.4. Importancia das pequenas e medianas empresas (PME) na economía. B2.5. Internacionalización, competencia global e tecnoloxía. B2.6. Empresa multinacional: aspectos positivos e negativos do seu funcionamento.	-Realiza un mapa conceptual do bloque - Propuesta de casos prácticos para elixir a ubicación máis adecuada de empresas comerciais e industriais -Estudio de casos: Chupa-cups e Zara -Elaborar un cadro cas ventaxas e inconvenientes das PYMES - Investigar en internet estratexias de crecemento que seguiron determinadas empresas	6
Bloque 3. Organización e dirección da empresa	d,i,l,m,q	B3.1. División técnica do traballo e necesidade de organización no mercado actual. B3.2. Funcións básicas da dirección. B3.3. Planificación e toma de decisións estratéxicas. B3.4. Organización formal e informal da empresa: deseño e análise da súa estrutura. B3.5. A xestión dos recursos humanos e a súa incidencia na motivación. B3.6. Os conflitos de intereses e as súas vías de negociación.	-Realiza un mapa conceptual do bloque -Representa el organigrama de cada estrutura organizativa -Comentarios e interpretación de diferentes textos relacionados con el tema - Identifica relacións formais e informais do instituto -Análisis del principio de Peter -Busca no estatuto de traballadores toda a normativa referente á negociación de conflictos de intereses	6
Bloque 4. A función produtiva	a,i,l,m	B4.1. Producción e proceso produtivo. B4.2. Función de produción. Produtividade e eficiencia B4.3. Investigación, desenvolvemento e innovación (I+D+i) como elementos clave para o cambio tecnolóxico e a mellora da competitividade empresarial.	-Realiza un mapa conceptual do bloque -Resolución de exercicios PAU de produtividade -Estudio de caso: Evolución dun produto dende a súa invención ata a actualidade	3
Bloque 4. A función produtiva	i,l,m	B4.4. Custos: clasificación e cálculo dos custos na empresa. B4.5. Cálculo e interpretación do limiar de rendibilidade da empresa.	-Resolución de exercicios PAU referentes ao tema	12
Bloque 4. A función produtiva	i,l,m	B4.6. Os inventarios da empresa e os seus custos. Modelos de xestión de inventarios.	-Resolución de exercicios PAU referentes ao tema	10
Bloque 5. A función comercial da empresa	d,h,i,l,m	B5.1. Departamento comercial da empresa B5.2. Concepto e clases de mercado. B5.3. Técnicas de investigación de mercados. B5.4. Comportamento do/da consumidor/a e segmentación de mercados. B5.5. Variables do márketing-mix e elaboración de estratexias. B5.6. Estratexias de márketing e ética empresarial.	-Realiza un mapa conceptual do bloque -Completa un cadro que contemple as características das diferentes modalidades de mercado -Resolución de casos prácticos: Segmentación de mercado según las distintas variables -Análisis de anuncios televisivoscontemplando as variables de marketing-mix -Analizar o proceso dunha comra por internet (Amazon,e-bay...)	16

		B5.7. Tecnoloxías da información e das comunicacións e márketing.		
Bloque 6. A información na empresa	d,g,h,i,l,m	B6.1. Obrigas contables da empresa. B6.2. A composición do patrimonio e a súa valoración. B6.3. Resultados da empresa. B6.4. As contas anuais e a imaxe fiel. B6.5. Elaboración do balance e da conta de perdas e ganancias. B6.6. Análise e interpretación da información contable.	-Realiza un mapa conceptual do bloque --Resolución de exercicios PAU referentes ao bloque	20
	a,c,d,h,i,l,m	B6.7. Fiscalidade empresarial: principais figuras impositivas e elementos clave do súa estrutura e do seu funcionamento.	-Elabora un cadro que sintetice os elementos dun imposto aplicados a unha empresa individual ou sociedade mercantil	6
Bloque 7. A función financeira	d,g,i,l,m	B7.1. Estructura económica e financeira da empresa. B7.2. Concepto e clases de investimento. B7.3. Valoración e selección de proxectos de investimento. B7.4. Fontes de financiamento interno e externo da empresa. Novas formas de financiamento. B7.5. Ciclos da empresa. B7.6. Período medio de maduración.	-Realiza un mapa conceptual do bloque -Resolución de exercicios PAU referentes ao tema -Resolución de casos -Cuadro comparativo das vantaxes e inconvenientes dos distintos métodos de valoración de inversións	20

9. INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE

Estándares de aprendizaxe	Instrumentos de avaliación
<p>EEB1.1.1. Distingue as formas xurídicas das empresas e relacións coas esixencias de capital e coas responsabilidades para cada tipo.</p> <p>EEB1.1.2. Identifica e valora as formas xurídicas de empresa máis apropiadas en cada caso en función das características concretas, aplicando o razoamento sobre clasificación das empresas.</p> <p>EEB1.1.3. Analiza, para un determinado caso práctico, os criterios de clasificación de empresas: segundo a natureza da actividade que desenvolven, a súa dimensión, o nivel tecnolóxico que alcanzan, o tipo de mercado en que operan, a fórmula xurídica que adoptan, e o seu carácter público ou privado.</p> <p>EEB1.1.4. Describe os elementos da empresa en relación coas funcións que desenvolven e os obxectivos que procuran dentro do sistema.</p>	<p>Probas obxectivas:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Proba escrita que conste de preguntas de resposta breve na que adxudicará unha forma xurídica a cada tipo de situación proposta (capital, responsabilidade, número de socios..). - Completar un cuadro de correspondencia entre as empresas dadas e os distintos criterios de clasificación -Enumerar 'los elementos, áreas funcionais e obxectivos da empresa
<p>EEB1.2.1. Identifica os tipos de empresas e de empresarios/as que actúan no seu contorno, así como a forma de relacionar co seu contorno máis próximo.</p> <p>EEB1.2.2. Analiza a relación entre empresa, sociedade e ambiente, e valora os efectos positivos e negativos das actuacións das empresas nas esferas social e ambiental.</p> <p>EEB1.2.3. Analiza a actividade das empresas como elemento dinamizador de progreso, estimando a súa creación de valor para a sociedade e para a cidadanía.</p>	<p>Traballo individual:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Localizar na zona unha empresa de cada forma xurídica estudada -Elixir unha empresa e analizar a súa repercusión social e medioambiental
<p>EEB2.1.1. Describe e analiza os factores que determinan a localización e a dimensión dunha empresa, e valora a transcendencia futura para a empresa desas decisións.</p> <p>EEB2.1.2. Valora o crecemento da empresa como estratexia competitiva e relaciona as economías de escala coa dimensión óptima da empresa.</p> <p>EEB2.1.3. Identifica e explica as estratexias de especialización e diversificación.</p> <p>EEB2.1.4. Analiza as estratexias de crecemento interno e externo a partir de supostos concretos.</p> <p>EEB2.1.5. Examina o papel das pequenas e das medianas empresas no noso país, e valora as súas estratexias e as súas formas de actuar, así como as súas vantaxes e os seus inconvenientes.</p>	<p>Probas obxectivas:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Proba escrita que conste de preguntas de resposta breve nas que se exponen os factores de localización e dimensión dunha empresa. -Proba escrita que incorporará preguntas de explicar e relacionar as formas de crecementos e as extratexias a aplicar en cada caso -Proba escrita que conste de preguntas referentes á importancia e funcións que cumpren as PEMES no noso país - Proba escrita que conste de preguntas referentes á importancia e funcións que cumpren as multinacionais no noso país - Proba escrita na que o alumnado teña que explicar o impacto das novas tecnoloxías nas estratexias e na competitividade global

<p>EEB2.1.6. Describe as características e as estratexias de desenvolvemento da empresa multinacional, e valora a importancia da responsabilidade social e ambiental.</p> <p>EEB2.1.7. Estuda o impacto da incorporación da innovación e das novas tecnoloxías na estratexia da empresa, e relaciónao coa capacidade para competir de xeito global.</p>	
<p>EEB3.1.1. Reflexiona sobre a división técnica do traballo nun contexto global de interdependencia económica para valorar a súas consecuencias sociais.</p> <p>EEB3.1.2. Describe a estrutura organizativa, o estilo de dirección, as canles de información e de comunicación, o grao de participación na toma de decisións e a organización informal da empresa.</p> <p>EEB3.1.3. Identifica a función de cada área de actividade da empresa (aprovisionamento, produción e comercialización, investimento e financiamento, recursos humanos e administrativa), así como as súas interrelacións.</p> <p>EEB3.1.4. Investiga sobre a organización nas empresas do seu ámbito máis próximo e identifica vantaxes e inconvenientes, detecta problemas para solucionar, e describe propostas de mellora.</p> <p>EEB3.1.5. Aplica os seus coñecementos a unha organización concreta, para detectar problemas e propor melloras.</p> <p>EEB3.1.6. Valora a importancia dos recursos humanos nunha empresa e analiza diferentes maneiras de abordar a súa xestión e a súa relación coa motivación e a produtividade.</p>	<p>Proba escrita na que o alumnado teña que:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Describir os principios organizativos - Analizar as consecuencias sociais da división do traballo -Diferenciar entre organización formal e informal na empresa -Enumerar as diferentes áreas funcionais da empresa <p>Traballo individual:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Localizar unha empresa da contorna e analizar a súa estrutura organizativa e representar o seu organigrama <p>Proba escrita na que o alumnado teña que:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Describir as teorías sobre a motivación humana -Analizar os estilos e teorías sobre o liderazgo - Enumerar os elementos do contrato de traballo -Realizar un cadro cas distintas modalidades de contratación -Explicar as vías de negociación nos conflitos de intereses - Definir o convenio colectivo
<p>EEB4.1.1. Realiza cálculos da produtividade de distintos factores, interpreta os resultados obtidos, e coñecendo medios e alternativas de mellora da produtividade nunha empresa.</p> <p>EEB4.1.2. Analiza e valora a relación entre a produtividade e os salarios dos/das traballadores/as.</p> <p>EEB4.1.3. Reflexiona sobre a importancia para a sociedade e para a empresa da investigación e da innovación tecnolóxica en relación coa competitividade e o crecemento.</p>	<p>Proba escrita na que o alumnado teña que:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Resolver un exercicio de cálculo de produtividade global e por factores
<p>EEB4.2.1. Distingue os ingresos e os custos dunha empresa, calcula o seu beneficio ou a súa perda xerados ao longo do exercicio económico, aplicando razoamentos matemáticos, e interpreta os resultados.</p> <p>EEB4.2.2. Identifica e calcula os tipos de custos, ingresos e beneficios dunha empresa, e represéntaos graficamente.</p> <p>EEB4.2.3. Calcula o limiar de vendas (de rendibilidade) necesario para a supervivencia da empresa.</p> <p>EEB4.2.4. Analiza os métodos custo beneficio e custo eficacia como instrumentos de medida e avaliación que axudan á toma de decisións.</p>	<p>Proba escrita na que o alumnado teña que:</p> <ul style="list-style-type: none"> -A partir de certos datos resolver un exercicio de costes, ingresos e beneficios e comentar e representar graficamente os resultados obtidos. - Calcular o limiar de rendibilidade, representar graficamente e comentar o resultado
<p>EEB4.3.1. Identifica os custos que xera o almacén e resolve casos prácticos sobre o ciclo de inventario.</p> <p>EEB4.3.2. Valora as existencias en almacén mediante diferentes métodos.</p> <p>EEB4.3.3. Valora a relación entre o control de inventarios e a produtividade e a eficiencia nunha empresa.</p>	<p>Proba escrita na que o alumnado teña que:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Cubrir unha ficha de almacén segundo os diferentes métodos -Comentar a idoneidade de cada método en supostos de inflación e deflación
<p>EEB5.1.1. Caracteriza un mercado en función de diferentes variables como, por exemplo, o número de competidores e o produto vendido.</p> <p>EEB5.1.2. Identifica e adapta a cada caso concreto as estratexias e os enfoques de márketing.</p> <p>EEB5.1.3. Interpreta e valora estratexias de márketing, incorporando nesa valoración consideracións de carácter ético, social e ambiental.</p> <p>EEB5.1.4. Comprende e explica as fases e as etapas da investigación de mercados.</p> <p>EEB5.1.5. Aplica criterios e estratexias de segmentación de mercados en casos prácticos.</p> <p>EEB5.1.6. Analiza e valora as oportunidades de innovación e transformación do márketing que xorden co desenvolvemento das tecnoloxías da información e da comunicación.</p> <p>EEB5.1.7. Describe a organización e o funcionamento do departamento comercial da empresa.</p> <p>EEB5.1.8. Determina as necesidades da clientela en relación coas características dos produtos ou dos servizos ofrecidos pola empresa.</p>	<p>Proba escrita na que o alumnado teña que:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Completar unha tabla na que se relaciona os diferentes tipos de mercado coas características de cada un deles - Relacionar algúns exemplos concretos coas estratexias aplicadas na súa comercialización -Enumerar as fases da investigación de mercado -Realizar un cadro de vantaxe e inconvenientes da aplicacións das novas tecnoloxías
<p>EEB6.1.1. Recoñece os elementos patrimoniais e a función que teñen asignada.</p> <p>EEB6.1.2. Identifica, valora e clasifica os bens, os dereitos e as obrigas da empresa en masas patrimoniais.</p>	<p>Proba escrita na que o alumnado teña que:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Realizar un balance de situación, o seu correspondente análise financeira e medidas correctoras pertinentes -Realizar a conta de perdas e ganancias, o seu análise económico e medidas

<p>EEB6.1.3. Interpreta a correspondencia entre os investimentos e o seu financiamento.</p> <p>EEB6.1.4. Detecta posibles desaxustes no equilibrio patrimonial, na solvencia e no apancamento da empresa, mediante a utilización de rateos.</p> <p>EEB6.1.5. Propón medidas correctoras axeitadas en caso de se detectar desaxustes patrimoniais ou financeiros.</p> <p>EEB6.1.6. Recoñece a importancia do dominio das operacións matemáticas e dos procedementos propios das ciencias sociais como ferramentas que facilitan a solución de problemas empresariais.</p> <p>EEB6.1.7. Recoñece a conveniencia do equilibrio económico, patrimonial e financeiro da empresa.</p> <p>EEB6.1.8. Valora a importancia da información na toma de decisións.</p> <p>EEB6.1.9. Calcula o resultado do exercicio económico da empresa, empregando os criterios de imputación aplicables.</p> <p>EEB6.1.10. Identifica, interpreta e clasifica os elementos do resultado da empresa.</p>	<p>correctoras pertinentes</p>
<p>EEB6.2.1. Identifica as obrigas fiscais das empresas segundo a súa organización e a actividade que desenvolvan.</p> <p>EEB6.2.2. Describe o funcionamento básico dos impostos que recaen sobre as empresas e destaca as principais diferenzas entre eles.</p> <p>EEB6.2.3. Valora a achega que supón para a riqueza nacional supón a carga impositiva que soportan as empresas.</p>	<p>Proba escrita na que o alumnado teña que:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Describir os elementos dun imposto -Explicar a fiscalidade do empresario social e individual
<p>EEB7.1.1. Coñece e enumera os métodos estáticos (prazo de recuperación) e dinámicos (criterio do valor actual neto) para seleccionar e valorar investimentos.</p> <p>EEB7.1.2. Aplica métodos estáticos (prazo de recuperación) e dinámicos (valor actual neto), nun suposto concreto de selección de alternativas de investimento para unha empresa.</p> <p>EEB7.1.3. Explica as posibilidades de financiamento das empresas diferenciando o externo e o interno, a curto e a longo prazo, así como o custo de cada un e as implicacións na marcha da empresa.</p> <p>EEB7.1.4. Analiza, nun suposto concreto de financiamento externo, as opcións posibles, os seus custos e as variantes de amortización.</p> <p>EEB7.1.5. Analiza e avalía, a partir dunha necesidade concreta, as posibilidades que teñen as empresas de recorrer ao mercado financeiro.</p> <p>EEB7.1.6. Valora as fontes externas e internas de financiamento da empresa.</p> <p>EEB7.1.7. Analiza e expresa as opcións financeiras que mellor se adaptan a un caso concreto de necesidade financeira.</p> <p>EEB7.1.8. Aplica os coñecementos tecnolóxicos á análise e á resolución de supostos.</p> <p>EEB7.1.9. Identifica e describe os ciclos da actividade da empresa e a súas fases.</p> <p>EEB7.1.10. Calcula, para un determinado suposto práctico, o períodos de maduración da empresa, e distingue as súas fases.</p>	<p>Proba escrita na que o alumnado teña que:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Diferenciar entre métodos estáticos e dinámicos de valoración de investimentos -Resolver un problema de elección de investimentos polos diferentes métodos -Realizar un esquema coas diferentes formas de financiación e explicar cada unha delas -Explicar cada fase que conforma o período medio de maduración, distinguindo entre PMM financeiro e económico

10. METODOLOXÍA

A metodoloxía é a forma concreta na que se organizan, regulan e relaciónanse entre si os diversos compoñentes que interveñen no proceso de aprendizaxe: obxectivos, contidos, actividades, avaliación, recursos e medios didácticos; e, especialmente, alumnado, profesorado e comunidade educativa.

A metodoloxía didáctica do Bacharelato favorecerá a capacidade do alumno para aprender en por si, para traballar en equipo e para aplicar os métodos apropiados de investigación. Concederase importancia á relación dos aspectos teóricos das materias coas súas aplicacións prácticas na sociedade.

A materia de Economía artículase ao redor de tres eixos organizativos relativos a: métodos de investigación social, identificación de problemas e formulación de hipótese e procura, recollida e tratamento da información, os procedementos explicativos, e ás técnicas de comunicación.

Propóñense unhas *estratexias metodolóxicas* básicas:

- Que partan de problemas ou de cuestións próximas á contorna e que sexan motivadoras.
- Que teñan potencialidade para desencadear procesos de aprendizaxe significativa.
- Que teñan en conta os esquemas de pensamento e as concepcións dos alumnos e alumnas, favorecendo o traballo dos mesmos e a súa autonomía na aprendizaxe.
- Que propicien a indagación, baseándose na recollida e análise de información de distintas fontes en relación co tema tratado.
- Que desemboquen na obtención dalgunhas conclusións relevantes en relación co problema traballado e na súa comunicación ordenada e clara.
- Que favorezan o traballo cooperativo, o intercambio entre iguais e a reflexión sobre o propio proceso de aprendizaxe, o que supón fomentar o traballo en equipo como forma de relación laboral relacionada coa súa futura incorporación ao mercado laboral.

Nestas materias, especialmente, hai que proporcionar ao alumnado un contacto coa diversidade de enfoques, escolas e tratamentos da ciencia económica e presentar a achega doutras ciencias sociais.

Hai que proporcionar un conxunto de termos e esquemas conceptuais para abordar os problemas económicos, seleccionando a información relevante, tratala, ordenala e valorala. Por outra banda, a economía desempeña un papel importante na configuración de valores e actitudes, con clara influencia nos individuos e grupos, adquiren especial importancia a actitude crítica ante as inxustizas e desigualdades económicas, a importancia da conservación do medio natural para mellorar a calidade de vida, o rexeitamento do consumo. Tamén hai que considerar a incorporación da muller ao traballo, ocupando un espazo na sociedade contemporánea e no mundo laboral.

Hai que destacar a posibilidade que estas materias ofrecen para o tratamento dos temas transversais.

Metodoloxía cooperativa. É aquela en a que o traballo se realiza en común por un grupo de alumnos, de forma que as tarefas desenvólvense en equipo e o resultado e aprendizaxe final de cada un depende tanto do seu traballo como do labor do resto dos membros do equipo.

En canto a recursos e actividades concretas temos previstas as seguintes:

1. Exposición oral por parte do profesor e análise posterior do tema cos alumnos, todo iso con abundancia de exemplos prácticos e comentarios. Para iso utilizarase como libro de texto e referencia básica o primeiro libro que aparece na bibliografía.
2. Realización de actividades ao final de cada unidade.
3. Coloquios sobre noticias relacionadas coa materia que aparezan en prensa, radio, televisión e/ou revistas especializadas.
4. Utilización de vídeos nalgunhas unidades didácticas como complemento ao libro de texto usado nas clases. Algúns deles serán películas, con argumentos relacionados coa materia, e que serán visionados preferentemente na última semana dos dous primeiros trimestres.

Utilizarase internet como ferramenta básica para buscar información o máis actualizada posible á hora de realizar os distintos traballos programados.

5. Aproveitaranse, por parte do profesor e na medida do posible, as novas tecnoloxías, desenvolvendo algúns aspectos do temario mediante presentacións que inclúen o uso de equipos informáticos.

11. ATENCIÓN A DIVERSIDADE.

Tendo en conta o feito de que o alumnado presenta diferenzas individuais en canto a capacidades, interese e motivacións, resaltamos a necesidade de atender aos contidos mínimos, considerándoos esenciais. Estes serán os que constitúan a información básica dun determinado tema que os alumnos/as deberán dominar.

Os contidos complementarios, ofrecen a posibilidade de ampliar determinadas áreas, profundando nas mesmas, loxicamente cun maior nivel de complexidade.

En canto ás actividades atenderase aos feitos e conceptos de cada área que son a base da aprendizaxe, constituíndo o mínimo imprescindible para o aproveitamento de cada área da materia.

Os materiais utilizados na aula teñen tamén unha gran importancia á hora de atender as diferenzas individuais dos alumnos/as.

Para aqueles alumnos/as que presenten dificultades realizaranse cuestionarios de reforzo dos coñecementos básicos, exercicios prácticos e traballos en equipo.

Para aqueles que superen os contidos e as actividades, realizaranse exercicios con maior nivel dificultade en cuxo aprendizaxe os alumnos mostran un nivel pouco homoxéneo.

12. RECURSOS DIDÁCTICOS.

Os recursos e materiais que se utilizarán son:

Pizarra dixital, aula virtual, recursos da rede (Internet) e material impreso en distintos formatos: libros de texto, libros de consulta, informes e revistas especializadas na análise da conxuntura empresarial, prensa económica, prensa de información xeral, anuarios económicos e información estatística, etc.

13- TEMPORALIZACIÓN.

A temporalización que se indica a continuación para cada Unidade didáctica é meramente orientativa. A distribución temporal forma parte do conxunto da programación da materia, e deberá de adaptarse, para cada caso concreto, ás características ou necesidades específicas do grupo de alumnos e alumnas, debendo introducir o profesor os cambios que se consideren convenientes.

Unha proposta de distribución temporal para a impartición das diferentes Unidades didácticas da materia podería estar en torno, á seguinte distribución:

- U.D. I, II, III, IV, V, VI- 1ª Avaliación – 1er. Trimestre
- U.D. VII, VIII, IX, X, XI- 2ª Avaliación- 2º trimestre
- U.D XII, XIII, XIV, XV- 3ª Avaliación- 3er. Trimestre

14. TEMAS TRANSVERSAIS.

Os contidos transversais son elementos educativos básicos que han de integrarse nas diferentes áreas e que a sociedade demanda. Sempre se poderán introducir aspectos relacionados cos temas transversais e para integrar os devanditos temas servirémonos e valeremos da actitude e comportamento que o profesor ten para os alumnos e alumnas, xa que son un exemplo para imitar ou desprezar polo alumnado.

Dentro do desenvolvemento das UDD., trátaranse como contidos ou áreas transversais os que máis acorde que vaian o tema para desenvolver, dos oito establecidos (moral e cívica, igualdade de sexos, consumidor, para a paz, para a saúde, ambiental, sexual e viaria). Estes serían:

a) Educación moral e cívica: co fin de que os alumnos saiban actuar e resolver problemas en determinadas situacións cotiás, poñerase en práctica na aula a explicación sistemática de alternativas, a precisión da linguaxe, a perseveranza na procura de solucións, etc.

b) Educación para a igualdade de sexos: comportarémonos e actuaremos de forma solidaria e comprensiva, potenciado o respecto cara a si mesmo e cara aos demais. Utilizaremos a linguaxe de forma non discriminatoria, utilizaremos materiais non

sexistas, faremos fincapé na ruptura dos estereotipos sociais, das profesións das mulleres mediante a orientación laboral.

c) Educación do consumidor: mostraremos coa nosa actitude, un uso racional e adecuado das cousas, evitando accións de consumo desmesurado sen un fin ou obxectivo concreto, é dicir accións do comprar por comprar, senón transmitir valores de racionalidade ante o consumo.

d) Educación para a paz: debemos potenciar o diálogo entre os suxeitos, como a mellor forma de resolver os conflitos e desenvolver unha actitude de respecto e recoñecemento das persoas que fomenta a convivencia e a pluralidade de ideas.

e) Educación ambiental: fomentando hábitos colectivos como: non contaminar con pilas, non utilizar papel descontroladamente, fomentar o coidado da contorna, etc.

f) Educación para a saúde: fomentando hábitos colectivos como: non ensuciar a clase, nin o centro, potenciar o uso de papeleiras, etc.

15. PROCESO DE AVALIACIÓN: Nas unidades desta asignatura realizarase un proceso de avaliación continua. Nas actividades avaliarase, tanto a calidade do traballo, como o interese e a participación nela, así como a coordinación e o dialogo nos traballos realizados en grupo. Incluirá polo menos seis probas escritas ou orales -dúas por trimestre-. A superación de calquera destas non significa a superación de ningunha anterior. A calificación de cada avaliación será a media resultante das probas realizadas, sempre e cando en cada unha delas obtivese a nota mínima de “3”. Na calificación de cada avaliación valorarase entre un 10 e un 20% a actitude do /da alumno alumna, o que incluirá o seguimento da materia no día a día, a entrega dos traballos individuais ou en grupo, no prazo asinado, a revisión do portafolio, así como a realización das tarefas asinadas para fora da clase. Despois de cada avaliación, ao alumnado que non alcanzou os obxectivos previstos faráselle un control, na avaliación seguinte.

Avaliación final. A nota final será a media resultante das tres avaliacións, sempre e cando en cada unha delas obtivese a calificación mínima de “3”.

CONVOCATORIAS EXTRAORDINARIAS. Na convocatoria extraordinaria de xuño realizarase un exame no que se valorará o coñecemento dos contidos mínimos expostos na presente programación. A recuperación do alumnado de 2º de bacharelato con economía pendente de 1º de bacharelato farase dividindo a materia en dúas partes para avaliar. 1ª parte: Microeconomía. 2ª parte Macroeconomía. E posteriormente realizarase un control xeral das partes non superadas, no que se valorará o coñecemento dos 2contidos mínimos expostos na programación.

16. INDICADORES DE LOGRO PAA AVALIAR O PROCESO DE ENSINANZA-APRENDIZAXE E A PRÁCTICA DOCENTE.

No Bacharelato a avaliación non se refire exclusivamente aos aprendizaxes dos alumnos, sino que haberá de incluír tamén o desenvolvemento e a aplicación do currículo. Iso implica basicamente tres cousas:

- Saber o que queremos conseguir, o sea coñecer e ter claro cales son os nosos obxectivos
- Saber observar, analizar e interpretar o que ocorre na clase, en función dos obxectivos do Departamento Economía I.E.S Xelmirez II.
- Saber tomar decisións sobre o que é preciso facer para ir axustando e adecuando a nosa acción, si é preciso ao apartarnos dos obxectivos.

Esta avaliación terá en conta os seguintes aspectos:

En relación coa avaliación do proceso de ensinanza e da práctica docente:

- A organización do centro e o aproveitamento dos recursos.
- O clima escolar no conxunto do centro e da aula. O carácter das relacións profesor/alumno/a. A convivencia entre os alumnos, a súa identificación co centro.....
- A coordinación entre os profesores do centro, co equipo directivo, etc
- A regularidade e a calidade da relación coas familias

En relación coa avaliación da propia programación

- Adecuación dos contidos
- Adecuación dos obxectivos ás necesidades e ás características dos alumnos.
- Adecuación dos criterios establecidos sobre a avaliación.
- Idoneidade da metodoloxía
- Idoneidade dos materiais curriculares e didácticos empregados.
- Idoneidade da distribución dos contidos aplicados ao longo do curso

17. DISEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUCENCIA DOS RESULTADOS.

Na primeira semana, farase unha proba inicial que consistirá na realización dun cuestionario tal como se indica nos recursos didácticos do libro de texto da editorial SM. Nese cuestionario se comprobarán os coñecementos e conceptos previos do alumnado. A partir deses avaliación inicial, iranse traballando os conceptos previos erróneos que se irán desenvolvendo ó longo das distintas unidades didácticas.

18. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MILLORA.

A avaliación da propia programación basarase en tres momentos diferentes:

- En primeiro lugar a comprobación de que a planificación se fixo de maneira correcta e que as unidades de programación concretaronse con todos os elementos curriculares prescriptivos incluídos.
- En segundo lugar, está o momento dedicado a reorientación continua consecuencia da aplicación na aula da programación didáctica. Analizarase si a programación didáctica é adecuada as características específicas do grupo. Posteriormente estableceranse as medidas de mellora que se consideren oportunas.
- Por último, despois do desenvolvemento e aplicación total da programación, a avaliación da programación completárase cos resultados das avaliacións do alumnado.

**PROGRAMACIÓN DE INICIACIÓN A
ACTIVIDADE EMPRENDEDORA E
EMPRESARIAL**

CUARTO CURSO ESO

INDICE

-Obxectivos xerais de Educación Secundaria.	29
1. Obxectivos da área de Actividade Emprendedora e Empresarial.	30
2. Descritores.	32
3. Contribución da área ao desenvolvemento das competencias clave.	38
4. Organización e secuenciación de contidos e estándares de aprendizaxe avaliáveis.	
5. Criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe	43
6. Criterios metodolóxicos e estratexias didácticas xerais para utilizar na área.	45
7. Actividades complementarias.	46
8. Evidencias para o portfolio.	46
9. Criterios de cualificación e promoción.	47
10. Recursos didácticos.	48
11. Medidas de atención á diversidade e inclusión.	49
12. Avaliación da programación didáctica.	51
14. Presentación das unidades	52

1. OBXECTIVOS XERAIS DE EDUCACIÓN SECUNDARIA

A Educación Secundaria Obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e as alumnas as capacidades que lles permitan:

- a) Asumir responsablemente os seus deberes; coñecer e exercer os seus dereitos no respecto aos demais; practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e grupos; exercitarse no diálogo afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións cos demais e resolver pacificamente os conflitos, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas.
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información para, con sentido crítico, incorporar novos coñecementos. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en distintas disciplinas, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas nos diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza nun mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua castelá e na galega, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de xeito apropiado.
- l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e a historia propias e dos demais, así como o patrimonio artístico e cultural.
- m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o dos outros, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio, e contribuír así á súa conservación e mellora.
- n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das distintas manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

2. OBXECTIVOS DA ÁREA DE INICIACIÓN Á ACTIVIDADE EMPREENDEDORA E EMPRESARIAL

1. Identificar as calidades persoais, actitudes, aspiracións e formación propias das persoas con iniciativa emprendedora, describindo a actividade dos empresarios e empresarias e o seu rol na xeración de traballo e benestar social.
2. Investigar con medios telemáticos as diferentes áreas de actividade profesional do contorno, os tipos de empresa que as desenvolven e os diferentes postos de traballo en cada unha delas razoando os requirimentos para o desempeño profesional en cada un deles.
3. Diseñar un proxecto de carreira profesional propia relacionando as posibilidades do contorno coas calidades e aspiracións persoais valorando a opción do autoemprego e a necesidade de formación ao longo da vida.
4. Identificar as normas e institucións que interveñen nas relacións entre persoas traballadoras e persoas empresarias relacionándoas co funcionamento do mercado de traballo.
5. Distinguir os dereitos e obrigas que se derivan das relacións laborais comprobándoos en contratos de traballo e documentos de negociación colectiva.
6. Describir as bases do sistema da Seguridade Social, así como as obrigas de persoas traballadoras e persoas empresarias dentro deste, valorando a súa acción protectora ante as distintas contingencias cubertas e describindo as prestacións mediante buscas nas webs institucionais.
7. Identificar as situacións de risco laboral máis habituais nos sectores de actividade económica máis relevantes no ámbito indicando os métodos de prevención legalmente establecidos así como as técnicas de primeiros auxilios aplicables en caso de accidente ou dano.
8. Determinar a oportunidade dun proxecto de empresa identificando as características e tomando parte na actividade que esta desenvolve.
9. Identificar as características internas e externas do proxecto de empresa así como os elementos que constitúen a rede desta: mercado, provedores, clientes, sistemas de produción e/ou comercialización, almacenaxe, e outros.
10. Describir a relación do proxecto de empresa co seu sector, a súa estrutura organizativa e as funcións de cada departamento identificando os procedementos de traballo no desenvolvemento do proceso produtivo ou comercial.
11. Manexar como usuario ou usuaria a nivel básico a aplicación informática de control e seguimento de clientes, provedores e outros, aplicando as técnicas básicas de contabilidade, xestión financeira e comercial e administración de persoal para a organización da información do proxecto de empresa.
12. Transmitir información entre as distintas áreas e a clientes internos e externos do proxecto de empresa recoñecendo e aplicando técnicas de comunicación e negociación e aplicando o tratamento protocolario adecuado mediante medios telemáticos e presenciais.
13. Crear materiais de difusión e publicidade dos produtos e/ou servizos do proxecto de empresa incluíndo un plan de comunicación en internet e en redes sociais aplicando os principios da mercadotecnia.
14. Desempeñar tarefas de produción e/ou comercialización no proxecto de empresa tomando decisións, traballando en equipo e cumprindo os prazos e obxectivos e proponendo melloras segundo un plan de control prefixado.

15. Recompilar datos sobre os diferentes apoios á creación de empresas tanto do contorno próximo coma do territorial, nacional ou europeo seleccionando as posibilidades que se axusten ao proxecto de empresa formulado.
16. Distinguir as diferentes formas xurídicas das empresas relacionándoo coas esixencias de capital e responsabilidades que son apropiadas para cada tipo.
17. Enumerar as administracións públicas que teñen relación coa posta en marcha de empresas recompilando por vía telemática os principais documentos que se derivan da posta en funcionamento.
18. Valorar as tarefas de apoio, rexistro, control e fiscalización que realizan as autoridades no proceso de creación de empresas describindo os trámites que se deben realizar.
19. Determinar os investimentos necesarios para a posta en marcha dunha empresa distinguindo as principais partidas relacionadas nun balance de situación.
20. Caracterizar de forma básica as posibilidades de financiamento do día a día das empresas diferenciando o financiamento externo e interno, a curto e a longo prazo, así como o custo de cada un e as implicacións na marcha da empresa.
21. Presentar un estudo de viabilidade económico-financeira a medio prazo do proxecto de empresa aplicando condicións reais de produtos financeiros analizados e previsións de vendas segundo un estudo do contorno mediante unha aplicación informática tipo folla de cálculo manexando ratios financeiras básicas.
22. Analizar os produtos financeiros máis adecuados de entre as entidades financeiras do contorno para cada tipo de empresa valorando o custo e o risco de cada un deles e seleccionando os máis adecuado para o proxecto de empresa.
23. Identificar as obrigas fiscais das empresas segundo a actividade sinalando o funcionamento básico de IAE, IVE, IRPF e IS indicando as principais diferenzas entre eles e valorando a achega que supón a carga impositiva á riqueza nacional.

3. DESCRITORES

COMPETENCIAS CLAVE	INDICADORES	DESCRITORES
Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía	Coidado do contorno ambiental e dos seres vivos	<ul style="list-style-type: none"> - Interactuar co contorno natural de xeito respectuoso. - Comprometerse co uso responsable dos recursos naturais para promover un desenvolvemento sostible. - Respectar e preservar a vida dos seres vivos do seu contorno. - Tomar conciencia dos cambios producidos polo ser humano no ámbito natural e as repercusións para a vida futura.
	Vida saudable	<ul style="list-style-type: none"> - Desenvolver e promover hábitos de vida saudable en canto á alimentación e ao exercicio físico. - Xerar criterios persoais sobre a visión social da estética do corpo humano fronte ao seu coidado saudable.
	A ciencia no día a día	<ul style="list-style-type: none"> - Recoñecer a importancia da ciencia na nosa vida cotiá. - Aplicar métodos científicos rigorosos para mellorar a comprensión da realidade circundante en distintos ámbitos (biolóxico, xeolóxico, físico, químico, tecnolóxico, xeográfico...). - Manexar os coñecementos sobre ciencia e tecnoloxía para solucionar problemas, comprender o que acontece a arredor nosa e responder preguntas.
	Manexo de elementos matemáticos	<ul style="list-style-type: none"> - Coñecer e utilizar os elementos matemáticos básicos: operacións, magnitudes, porcentaxes, proporcións, formas xeométricas, criterios de medición e codificación numérica, etc.

		<ul style="list-style-type: none"> - Comprender e interpretar a información presentada en formato gráfico. - Expresarse con propiedade na linguaxe matemática.
	Razoamento lóxico e resolución de problemas	<ul style="list-style-type: none"> - Organizar a información utilizando procedementos matemáticos. - Resolver problemas seleccionando os datos e as estratexias apropiadas. - Aplicar estratexias de resolución de problemas a situacións da vida cotiá.
Comunicación lingüística	Comprensión: oral e escrita	<ul style="list-style-type: none"> - Comprender o sentido dos textos escritos e orais. - Manter unha actitude favorable cara á lectura.
	Expresión: oral e escrita	<ul style="list-style-type: none"> - Expresarse oralmente con corrección, adecuación e coherencia. - Utilizar o vocabulario adecuado, as estruturas lingüísticas e as normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos e orais. - Compoñer distintos tipos de textos creativamente con sentido literario.
	Normas de comunicación	<ul style="list-style-type: none"> - Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor... - Manexar elementos de comunicación non verbal, ou en diferentes rexistros, nas diversas situacións comunicativas.

	Comunicación noutras linguas	<ul style="list-style-type: none"> - Entender o contexto sociocultural da lingua, así como a súa historia para un mellor uso desta. - Manter conversas noutras linguas sobre temas cotiáns en distintos contextos. - Utilizar os coñecementos sobre a lingua para buscar información e ler textos en calquera situación. - Producir textos escritos de diversa complexidade para o seu uso en situacións cotiáns ou en materias diversas.
Competencia dixital	Tecnoloxías da información	<ul style="list-style-type: none"> - Empregar distintas fontes para a busca de información. - Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade. - Elaborar e publicitar información propia derivada de información obtida a través de medios tecnolóxicos.
	Comunicación audiovisual	<ul style="list-style-type: none"> - Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas. - Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.
	Utilización de ferramentas dixitais	<ul style="list-style-type: none"> - Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento. - Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria. - Aplicar criterios éticos no uso das tecnoloxías.
Conciencia e expresións culturais	Respecto polas manifestacións culturais propias e alleas	<ul style="list-style-type: none"> - Mostrar respecto cara ao patrimonio cultural mundial nas súas distintas vertentes (artístico-literaria, etnográfica, científico-técnica...), e cara ás persoas que contribuíron ao seu desenvolvemento. - Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural.

		<ul style="list-style-type: none"> - Apreciar os valores culturais do patrimonio natural e da evolución do pensamento científico.
	Expresión cultural e artística	<ul style="list-style-type: none"> - Expresar sentimentos e emocións mediante códigos artísticos. - Apreciar a beleza das expresións artísticas e as manifestacións de creatividade e gusto pola estética no ámbito cotián. - Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.
Competencias sociais e cívicas	Educación cívica e constitucional	<ul style="list-style-type: none"> - Coñecer as actividades humanas, adquirir unha idea da realidade histórica a partir de distintas fontes e identificar as implicacións que ten vivir nun Estado social e democrático de dereito referendado por unha constitución. - Aplicar dereitos e deberes da convivencia cidadá no contexto da escola.
	Relación cos demais	<ul style="list-style-type: none"> - Desenvolver capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo e para a resolución de conflitos. - Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos. - Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.
	Compromiso social	<ul style="list-style-type: none"> - Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores. - Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela. - Evidenciar preocupación polos máis desfavorecidos e respecto aos distintos ritmos e potencialidades. - Involucrarse ou promover accións cun fin social.
Sentido de iniciativa e espírito emprendedor	Autonomía persoal	<ul style="list-style-type: none"> - Optimizar recursos persoais apoiándose nas fortalezas propias. - Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas. - Ser constante no traballo, superando as dificultades. - Dirimir a necesidade de axuda en

		función da dificultade da tarefa.
	Liderado	<ul style="list-style-type: none"> - Xestionar o traballo do grupo coordinando tarefas e tempos. - Contaxiar entusiasmo pola tarefa e ter confianza nas posibilidades de alcanzar obxectivos. - Priorizar a consecución de obxectivos grupais sobre os intereses persoais.
	Creatividade	<ul style="list-style-type: none"> - Xerar novas e diverxentes posibilidades desde coñecementos previos dun tema. - Configurar unha visión de futuro realista e ambiciosa. - Encontrar posibilidades no contorno que outros non aprecian.
	Emprendemento	<ul style="list-style-type: none"> - Optimizar o uso de recursos materiais e persoais para a consecución de obxectivos. - Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas. - Asumir riscos no desenvolvemento das tarefas ou os proxectos. - Actuar con responsabilidade social e sentido ético no traballo.
Aprender a aprender	Perfil de aprendiz	<ul style="list-style-type: none"> - Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas... - Xestionar os recursos e as motivacións persoais a prol da aprendizaxe. - Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.
	Ferramentas para estimular o pensamento	<ul style="list-style-type: none"> - Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente... - Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.
	Planificación e avaliación da aprendizaxe	<ul style="list-style-type: none"> - Planificar os recursos necesarios e os pasos que se deben realizar no proceso de aprendizaxe.

		<ul style="list-style-type: none">- Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios.- Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.- Tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe.
--	--	--

4. CONTRIBUCIÓN DA ÁREA AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

Descrición do modelo competencial

Na descrición do modelo competencial inclúese o marco de descritores competenciais, no que aparecen os contidos reconfigurados desde un enfoque de aplicación que facilita o adestramento das competencias; recordemos que estas non se estudan, nin se ensinan: adéstranse. Para iso, é necesaria a xeración de tarefas de aprendizaxe que permitan ao alumnado a aplicación do coñecemento mediante metodoloxías de aula activas.

Abordar cada competencia de xeito global en cada unidade didáctica é imposible; debido a iso, cada unha destas divídese en **indicadores de seguimento** (entre dous e cinco por competencia), grandes paires que permiten describila dun xeito máis preciso; dado que o carácter destes é aínda moi xeral, o axuste do nivel de concreción esixe que os devanditos indicadores se dividan, á súa vez, no que se denominan **descritores da competencia**, que serán os que «describan» o grao competencial do alumnado. Por cada indicador de seguimento encontraremos entre dous e catro descritores, cos verbos en infinitivo.

En cada unidade didáctica cada un destes descritores concrétese en **desempeños competenciais**, redactados en terceira persoa do singular do presente de indicativo. O desempeño é o aspecto específico da competencia que se pode adestrar e avaliar de xeito explícito; é, polo tanto, concreto e obxectivable. Para o seu desenvolvemento, partimos dun marco de descritores competenciais definido para o proxecto e aplicable a todas as materias e cursos da etapa.

Respectando o tratamento específico nalgunhas áreas, os **elementos transversais**, como a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e a comunicación, o emprendemento e a educación cívica e constitucional, traballaranse desde todas as áreas, posibilitando e fomentando que o proceso de ensinanza-aprendizaxe do alumnado sexa o máis completo posible.

Por outra parte, o desenvolvemento e a aprendizaxe dos **valores**, presentes en todas as áreas, axudarán a que os nosos alumnos e alumnas aprendan a desenvolverse nunha sociedade ben consolidada na que todos poidamos vivir, e en cuxa construción colaboren.

A diversidade dos nosos alumnos e alumnas, cos seus estilos de aprendizaxe diferentes, hanos de conducir a traballar desde as **diferentes potencialidades** de cada un deles, apoiándonos sempre nas súas fortalezas para poder dar resposta ás súas necesidades.

Na área de Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial

Na área de Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial incidiremos no adestramento de todas as competencias de xeito sistemático, facendo fincapé nos descritores máis afíns á área.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

Desde a área contribúese ao desenvolvemento desta competencia aplicando o razoamento lóxico e a adquisición de diferentes elementos para o bo desempeño do alumnado nela, con accións como a planificación de gastos e ingresos, o cálculo de beneficios ou perdas, a elaboración dun plan de negocio e a análise da viabilidade, a confección dun plan de comercialización... E todo iso a través da observación do contorno, da súa análise e da realización de diversas formulacións para un desenvolvemento sostible.

Os descritores que traballaremos fundamentalmente serán:

- Comprometerse co uso responsable dos recursos naturais para promover un desenvolvemento sostible.
- Manexar os coñecementos sobre ciencia e tecnoloxía para solucionar problemas, comprender o que acontece arredor nosa e responder preguntas.
- Coñecer e utilizar os elementos matemáticos básicos: operacións, magnitudes, porcentaxes, proporcións, formas xeométricas, criterios de medición e codificación numérica, etc.
- Aplicar estratexias de resolución de problemas a situacións da vida cotiá.
- Organizar a información utilizando procedementos matemáticos.
- Resolver problemas seleccionando os datos e as estratexias apropiadas.

Comunicación lingüística

Importante para o desenvolvemento desta competencia é a adquisición de destrezas básicas como a lectura, a conversación e a escritura, para levar a cabo diferentes tarefas, consideradas desde a área de participación, en situacións de comunicación de grupo, expresión de ideas, elaboración dun plan de negocio, listaxe de tarefas para desenvolver a actividade do plan de empresa, xeración de diferentes documentos administrativos necesarios, comprensión de diferentes documentos... As actitudes e os valores desta competencia veranse en diferentes tarefas, nas que se fomentará o respecto ás opinións dos demais e o desenvolvemento do espírito crítico.

Os descritores que priorizaremos serán:

- Comprender o sentido dos textos escritos e orais.
- Expresarse oralmente con corrección, adecuación e coherencia.
- Respetar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor...
- Manexar elementos de comunicación non verbal ou diferentes rexistros nas diversas situacións comunicativas.

Competencia dixital

Na actualidade, é necesario o uso das tecnoloxías da información e a comunicación para diferentes ámbitos das nosas vidas, como traballo, ocio, aprendizaxe, participación na sociedade, etc. É fundamental coñecer o uso de varias aplicacións informáticas, o acceso ás fontes e o procesamento da información... todo iso desenvolverase nas diferentes tarefas propostas, tanto individuais coma grupais, nas que se requira consultar páxinas webs para obter información ou xerar documentos relacionados co plan de empresa, así como tarefas de carácter administrativo, mediante a utilización

de diferentes programas de xestión, na presentación-defensa de traballos a través da utilización de varios medios e formatos dixitais, e na publicitación do que queiramos transmitir. Por todo iso, formularanse tarefas nas que se necesite o uso dos recursos tecnolóxicos, desenvolvendo unha actitude activa, segura e crítica cara a estes.

Para iso, nesta área, traballaremos os seguintes descritores da competencia:

- Empregar distintas fontes para a busca de información.
- Elaborar e publicitar información propia derivada de información obtida a través de medios tecnolóxicos.
- Comprender as mensaxes elaboradas en códigos diversos.
- Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas.
- Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.
- Aplicar criterios éticos no uso das tecnoloxías.

Conciencia e expresións culturais

A expresión cultural é fundamental para o desenvolvemento de aptitudes creativas que poidamos trasladar a varios contextos profesionais. Desde a área de Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial podemos adestrar diferentes aspectos, como a apreciación da importancia da expresión creativa de ideas e experiencias a través de distintos medios.

Polo tanto, nesta área traballaremos os seguintes descritores:

- Apreciar os valores culturais do patrimonio natural e da evolución do pensamento científico.
- Apreciar a beleza das expresións artísticas e das manifestacións de creatividade, e gusto pola estética no ámbito cotián.
- Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.

Competencias sociais e cívicas

Esta competencia necesita do coñecemento e adestramento de diferentes habilidades para elaborar ideas, ter en conta a opinión dos demais, tomar decisións, resolver conflitos, interactuar con outras persoas e grupos respectando unhas normas, interpretar fenómenos e problemas sociais... Os diferentes aspectos que se tratarán desde esta área, como a empresa e a responsabilidade social, o espírito emprendedor, a creatividade e a innovación, o papel do Estado e as administracións públicas nas empresas, o valor social do diñeiro, os intermediarios financeiros na sociedade, a análise dos impostos con respecto ao benestar social, os dereitos e deberes dos consumidores no mundo do negocio, etc., permitirán ao alumnado a obtención dos coñecementos e as habilidades necesarios para o desenvolvemento desta competencia.

Para iso adestraremos os seguintes descritores:

- Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos.
- Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.
- Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.
- Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.
- Desenvolver a capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo, e para a resolución de conflitos.
- Involucrarse ou promover accións cun fin social.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

A área de Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial céntrase sobre todo no desenvolvemento desta competencia, a cal implica a capacidade de transformar as ideas en actos. Desde esta área, desenvolveranse capacidades e habilidades no alumnado relacionadas coa autonomía persoal, o liderado e a creatividade, e habilidades empresariais como a planificación, a organización, a xestión e a toma de decisións, a participación, o liderado e a delegación, o pensamento crítico, o sentido da responsabilidade, o recoñecemento de fortalezas e debilidades dun mesmo e dun proxecto, a avaliación, a asunción de riscos, o plan de mercadotecnia, a xestión de recursos materiais e humanos, a xeración de ideas creativas, o recoñecemento de oportunidades de negocio, o deseño dun plan de negocio, a análise de viabilidade, etc.

Os descritores que adestraremos son:

- Optimizar recursos persoais apoiándose nas fortalezas propias.
- Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas.
- Xestionar o traballo do grupo, coordinando tarefas e tempos.
- Priorizar a consecución de obxectivos grupais sobre os intereses persoais.
- Encontrar posibilidades no contorno que outros non ven.
- Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.
- Actuar con responsabilidade social e sentido ético no traballo.

Aprender a aprender

A competencia de aprender a aprender é fundamental para a aprendizaxe do día a día do noso alumnado nos diferentes contextos nos que se encontre. Desde esta área adestramos aspectos como a capacidade para iniciar, organizar e persistir no proxecto empresarial, polo que esixe que o alumnado se motive para levar a cabo as diferentes accións, recoñeza as súas fortalezas e as aproveite, coñeza e controle os procesos levados a cabo, utilice diferentes estratexias para o coñecemento dos aspectos relacionados coa autonomía persoal, así como que coñeza os mecanismos de creación de empresas e as finanzas e desenvolva o seu pensamento crítico e creativo para o descubrimento de novas posibilidades. Todo iso co obxectivo de mellorar o noso contorno e avaliar se se alcanzan os obxectivos preestablecidos.

Para o desenvolvemento desta competencia, adestraremos os seguintes descritores:

- Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...
- Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente...
- Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.
- Tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe.
- Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios.
- Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.

5. ORGANIZACIÓN E SECUENCIACIÓN DE CONTIDOS E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES

Os contidos da área de Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial agrúpanse en varios bloques. Os contidos, criterios de avaliación e estándares de aprendizaxe formúlanse para 4.º curso da ESO.

O alumnado deberá adquirir uns coñecementos e destrezas básicos que lle permitan alcanzar unha cultura científica; os alumnos e as alumnas deben identificarse como axentes activos e recoñecer que das súas actuacións e coñecementos dependerá o desenvolvemento do seu contorno.

CONTIDOS

Bloque 1. Autonomía persoal, liderado e innovación

1. A empresa na sociedade.
2. O carácter emprendedor.
3. As áreas de actividade profesional.
4. A carreira profesional.
5. Oferta e demanda de traballo.
6. A relación laboral.
7. O contrato de traballo.
8. A negociación colectiva.
9. Que é a Seguridade Social?
10. O Réxime Xeral da Seguridade Social.
11. Réxime Especial de Traballadores Autónomos.
12. Riscos laborais.

Bloque 2. Proxecto empresarial

1. A idea de negocio.
2. Elementos e estrutura da empresa.
3. O plan de empresa (I).
4. O plan de empresa (II) A contabilidade como medida do patrimonio.
5. Documentos comerciais.
6. A información de recursos humanos.
7. O arquivo.
8. O proceso produtivo.
9. Valor e mercadotecnia.
10. A promoción.
11. Axudas á creación de empresas.

Bloque 3. Finanzas

1. A forma xurídica da empresa.
2. Trámites e autónomos.
3. Trámites e sociedades.
4. A sociedade limitada expresa.
5. Os investimentos na empresa.
6. As fontes de financiamento (I).
7. As fontes de financiamento (II).
8. Outras formas de financiamento.
9. A planificación financeira (I).
10. A planificación financeira (II).
11. VAN, TIR e limiar de rendibilidade.
12. Ratios. Impostos.

6. CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE

Bloque 1. Autonomía persoal, liderado e innovación

1. *Describir as calidades persoais e destrezas asociadas á iniciativa emprendedora analizando os requirimentos dos distintos postos de traballo e actividades empresariais.*
 - 1.1. Identifica as calidades persoais, actitudes, aspiracións e formación propias das persoas con iniciativa emprendedora, describindo a actividade dos empresarios e empresarias e o seu rol na xeración de traballo e benestar social.
 - 1.2. Investiga con medios telemáticos as diferentes áreas de actividade profesional do contorno, os tipos de empresa que as desenvolven e os diferentes postos de traballo en cada unha delas razoando os requirimentos para o desempeño profesional en cada un deles.
2. *Tomar decisións sobre o itinerario vital propio comprendendo as posibilidades de emprego, autoemprego e carreira profesional en relación coas habilidades persoais e as alternativas de formación e aprendizaxe ao longo da vida.*
 - 2.1. Deseña un proxecto de carreira profesional propia relacionando as posibilidades do contorno coas calidades e aspiracións persoais valorando a opción do autoemprego e a necesidade de formación ao longo da vida.
3. *Actuar como un futuro traballador responsable coñecendo os seus dereitos e deberes como tal, valorando a acción do Estado e da Seguridade Social na protección da persoa empregada así como comprendendo a necesidade de protección dos riscos laborais.*
 - 3.1. Identifica as normas e institucións que interveñen nas relacións entre persoas traballadoras e persoas empresarias relacionándoas co funcionamento do mercado de traballo.
 - 3.2. Distingue os dereitos e obrigas que se derivan das relacións laborais comprobándoos en contratos de traballo e documentos de negociación colectiva.

3.3. Describe as bases do sistema da Seguridade Social, así como as obrigas de persoas traballadoras e persoas empresarias dentro deste, valorando a súa acción protectora ante as distintas contingencias cubertas e describindo as prestacións mediante buscas nas webs institucionais.

3.4. Identifica as situacións de risco laboral máis habituais nos sectores de actividade económica máis relevantes no contorno indicando os métodos de prevención legalmente establecidos así como as técnicas de primeiros auxilios aplicables en caso de accidente ou dano.

Bloque 2. Proxecto empresarial

1. *Crear un proxecto de empresa na aula describindo as características internas e a súa relación co contorno así como a súa función social, identificando os elementos que constitúen a súa rede loxística como provedores, clientes, sistemas de produción e comercialización e redes de almacenaxe entre outros.*

1.1. Determina a oportunidade dun proxecto de empresa identificando as características e tomando parte na actividade que esta desenvolve.

1.2. Identifica as características internas e externas do proxecto de empresa así como os elementos que constitúen a rede desta: mercado, provedores, clientes, sistemas de produción e/ou comercialización, almacenaxe, e outros.

1.3. Describe a relación do proxecto de empresa co seu sector, a súa estrutura organizativa e as funcións de cada departamento identificando os procedementos de traballo no desenvolvemento do proceso produtivo ou comercial.

2. *Identificar e organizar a información das distintas áreas do proxecto de empresa aplicando os métodos correspondentes á tramitación documental empresarial.*

2.1. Manexa como usuario ou usuaria a nivel básico a aplicación informática de control e seguimento de clientes, provedores e outros, aplicando as técnicas básicas de contabilidade, xestión financeira e comercial e administración de persoal para a organización da información do proxecto de empresa.

2.2. Transmite información entre as distintas áreas e a clientes internos e externos do proxecto de empresa recoñecendo e aplicando técnicas de comunicación e negociación e aplicando o tratamento protocolario adecuado mediante medios telemáticos e presenciais.

3. *Realizar actividades de produción e comercialización propias do proxecto de empresa creado aplicando técnicas de comunicación e traballo en equipo.*

3.1. Crea materiais de difusión e publicidade dos produtos e/ou servizos do proxecto de empresa incluíndo un plan de comunicación en internet e en redes sociais aplicando os principios da mercadotecnia.

3.2. Desempeña tarefas de produción e/ou comercialización no proxecto de empresa tomando decisións, traballando en equipo e cumprindo os prazos e obxectivos e propoñendo melloras segundo un plan de control prefixado.

3.3. Recompila datos sobre os diferentes apoios á creación de empresas tanto do contorno próximo como do territorial, nacional ou europeo seleccionando as posibilidades que se axusten ao proxecto de empresa formulado.

Bloque 3. Finanzas

1. *Describir as diferentes formas xurídicas das empresas relacionando con cada unha delas as responsabilidades legais dos seus propietarios e xestores así como coas esixencias de capital.*
 - 1.1. Distingue as diferentes formas xurídicas das empresas relacionándoo coas esixencias de capital e responsabilidades que son apropiadas para cada tipo.
 - 1.2. Enumera as administracións públicas que teñen relación coa posta en marcha de empresas recompilando por vía telemática os principais documentos que se derivan da posta en funcionamento.
 - 1.3. Valora as tarefas de apoio, rexistro, control e fiscalización que realizan as autoridades no proceso de creación de empresas describindo os trámites que se deben realizar.

2. *Identificar as fontes de financiamento das empresas propias de cada forma xurídica incluíndo as externas e internas valorando as máis adecuadas para cada tipo e momento no ciclo de vida da empresa.*
 - 2.1. Determina os investimentos necesarios para a posta en marcha dunha empresa distinguindo as principais partidas relacionadas nun balance de situación.
 - 2.2. Caracteriza de forma básica as posibilidades de financiamento do día a día das empresas diferenciando o financiamento externo e interno, a curto e a longo prazo así como o custo de cada un e as implicacións na marcha da empresa.

3. *Comprender as necesidades da planificación financeira e de negocio das empresas ligándoa á previsión da marcha da actividade sectorial e económica nacional.*
 - 3.1. Presenta un estudo de viabilidade económico-financeira a medio prazo do proxecto de empresa aplicando condicións reais de produtos financeiros analizados e previsións de vendas segundo un estudo do contorno mediante unha aplicación informática tipo folla de cálculo manexando ratios financeiras básicas.
 - 3.2. Analiza os produtos financeiros máis adecuados de entre as entidades financeiras do contorno para cada tipo de empresa valorando o custo e o risco de cada un deles e seleccionando os máis adecuado para o proxecto de empresa.
 - 3.3. Identifica as obrigas fiscais das empresas segundo a actividade sinalando o funcionamento básico de IAE, IVE, IRPF e IS indicando as principais diferenzas entre eles e valorando a achega que supón a carga impositiva á riqueza nacional.

7. CRITERIOS METODOLÓXICOS E ESTRATEXIAS DIDÁCTICAS XERAIS PARA UTILIZAR NA ÁREA

En concreto, na área de *Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial*:

Necesitamos adestrar de xeito sistemático os procedementos que conforman os andamios da materia. A finalidade da área é adquirir coñecementos esenciais que se inclúen no currículo básico.

O alumnado deberá desenvolver actitudes conducentes á reflexión e a análise sobre a importancia do mundo da empresa na actualidade, as súas vantaxes e as implicacións éticas que en ocasións consideran. Para iso, necesitamos certo grao de **adestramento individual e traballo reflexivo** sobre procedementos básicos da materia: a reflexión crítica, a análise da realidade, o desenvolvemento de capacidades individuais, a argumentación en público ou a comunicación audiovisual.

Nalgúns aspectos da área, sobre todo naqueles que pretenden o adestramento sistemático de destrezas emprendedoras, o **traballo en grupo colaborador** achega, ademais do adestramento de habilidades sociais básicas e o enriquecemento persoal desde a diversidade, unha ferramenta perfecta para discutir e afondar en contidos dese aspecto.

Por outro lado, cada estudante parte dunhas potencialidades que definen as súas intelixencias predominantes. Enriquecer as tarefas con actividades que se desenvolvan desde a **teoría das intelixencias múltiples** facilita que todos os estudantes poidan chegar a comprender os contidos que pretendemos adquirir para o desenvolvemento dos obxectivos de aprendizaxe.

Na área de Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial é indispensable a **vinculación a contextos reais**, así como xerar posibilidades de aplicación dos contidos adquiridos. Para iso, as tarefas competenciais facilitan este aspecto, que se podería complementar con proxectos de aplicación dos contidos.

8. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS

Con respecto ás actividades complementarias que se poden propoñer ao alumnado, convén reflexionar sobre estas cuestións:

- Consegúronse os obxectivos propostos a partir das actividades realizadas?
- Cal foi o resultado da realización das actividades?
- Cales delas gustaron máis?
- Que propostas de mellora podemos sinalar?

9. EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

A partir do traballo cos desempeños competenciais, obteranse diversas evidencias de aprendizaxe, vinculadas aos estándares que inclúe o currículo de cada materia. Para rexistralas, utilizaremos portfolios de aprendizaxe na aula, o que fai necesario que, ao longo das distintas unidades didácticas, se planifiquen a realización e a recollida de probas que mostren o nivel de consecución do estándar, así como a súa evolución ao longo do curso.

O portfolio é unha ferramenta de avaliación do proceso de aprendizaxe que consiste fundamentalmente na recollida de evidencias da evolución de cada alumno e alumna; esta recollida pode pautarse ou deixar que sexa o propio alumnado o que seleccione que evidencias quere mostrar. Cada evidencia debe incorporar unha reflexión engadida sobre o traballo realizado, as dificultades encontradas e os obxectivos de mellora persoal. O documento do portfolio pode realizarse en papel ou en formato dixital. No anexo de avaliación preséntase un guión para a súa realización.

As evidencias que podemos recoller na área poden obterse a partir de:

- Actividades do libro do alumnado ou da guía que traballen explicitamente os estándares definidos na unidade.
- Mapas mentais ou conceptuais elaborados polos alumnos e as alumnas.
- Produtos de aprendizaxe deseñados para poder aplicarlos en tarefas realizadas nun contexto real; por exemplo: unidades de medida deseñadas por eles, o deseño dun obxecto con figuras xeométricas, murais, traballos de aplicación das tarefas, etc.
- Probas escritas que evidencien o traballo cos estándares de aprendizaxe.
- Problemas de aplicación de contidos nos que é necesario o desenvolvemento do razoamento lóxico.
- Ferramentas de autoavaliación e coavaliación do traballo na aula.

10. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN

En cada avaliación, a profesora, o departamento, decidirá o peso que na cualificación final de cada trimestre e área terán os instrumentos de avaliación utilizados para o seguimento das aprendizaxes dos seus estudantes. Para a súa determinación, poden apoiarse nunhas táboas como as seguintes:

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN

PORCENTAXE NA CUALIFICACIÓN

Ferramentas de avaliación do traballo competencial	
Probas de avaliación escritas	
Evidencias dos estándares de aprendizaxe	
Cualificación total	

Ao final do curso:

PORCENTAXE NA NOTA FINAL

1. ^a avaliación	
2. ^a avaliación	
3. ^a avaliación	
Portfolio de aprendizaxe	
Cualificación total	

Así mesmo, cada centro determinará o peso de cada área e competencia de cara á promoción final de cada alumno e alumna.

11. RECURSOS DIDÁCTICOS

Suxerimos o uso dos materiais seguintes:

- A proposta didáctica para Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial, 4.º ESO.
- O libro dixital.
- Os cadernos de estratexias metodolóxicas.
- As monografías didácticas.
- A web do profesorado.

12. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE E INCLUSIÓN

Descrición do grupo despois da avaliación inicial

Á hora de formular as medidas de atención á diversidade e inclusión habemos de solicitar, en primeiro lugar, diversa información sobre cada grupo de alumnos e alumnas; como mínimo debe coñecerse a relativa a:

- O número de alumnos e alumnas.
- O funcionamento do grupo (clima da aula, nivel de disciplina, atención...).
- As fortalezas que se identifican no grupo en canto ao desenvolvemento de contidos curriculares.
- As necesidades que se puidesen identificar; convén pensar nesta fase en como se poden abordar (*planificación de estratexias metodolóxicas, xestión da aula, estratexias de seguimento da eficacia de medidas, etc.*).
- As fortalezas que se identifican no grupo en canto aos aspectos competenciais.
- Os desempeños competenciais prioritarios que hai que practicar no grupo nesta materia.
- Os aspectos que se deben ter en conta ao agrupar os alumnos e as alumnas para os traballos cooperativos.
- Os tipos de recursos que se necesitan adaptar no nivel xeral para obter un logro óptimo do grupo.

Necesidades individuais

A avaliación inicial facilítanos non só coñecemento acerca do grupo como conxunto, senón que tamén nos proporciona información acerca de diversos aspectos individuais dos nosos estudantes; a partir dela poderemos:

- Identificar os alumnos ou as alumnas que necesitan un maior seguimento ou personalización de estratexias no seu proceso de aprendizaxe. (Débese ter en conta aquel alumnado con necesidades educativas, con altas capacidades e con necesidades non diagnosticadas, pero que requiran atención específica por estar en risco, pola súa historia familiar, etc.).
- Saber as medidas organizativas que cómpre adoptar. (Planificación de reforzos, situación de espazos, xestión de tempos grupais para favorecer a intervención individual).
- Establecer conclusións sobre as medidas curriculares que cómpre adoptar, así como sobre os recursos que se van empregar.
- Analizar o modelo de seguimento que se vai utilizar con cada un deles.
- Acoutar o intervalo de tempo e o modo en que se van avaliar os progresos destes estudantes.
- Fixar o modo en que se vai compartir a información sobre cada alumno ou alumna co resto de docentes que interveñen no seu itinerario de aprendizaxe; especialmente, co titor ou titora.

13. AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

Neste apartado pretendemos promover a reflexión docente e a autoavaliación da realización e desenvolvemento de programación didáctica. Para iso, ao finalizar cada unidade didáctica

proponse unha secuencia de preguntas que lle permitan ao docente avaliar o funcionamento do programado na aula e establecer estratexias de mellora para a propia unidade.

De igual modo, propoñemos o uso dunha ferramenta para a avaliación da programación didáctica no seu conxunto; esta pódese realizar ao final de cada trimestre, para así poder recoller as melloras no seguinte. A devandita ferramenta descríbese a continuación:

ASPECTOS PARA AVALIAR	PARA DESTACAR...	PARA MELLORAR...	PROPOSTAS DE MELLORA PERSOAL
Temporalización das unidades didácticas			
Desenvolvemento dos obxectivos didácticos			
Manexo dos contidos da unidade			
Descritores e desempeños competenciais			
Realización de tarefas			
Estratexias metodolóxicas seleccionadas			
Recursos			
Claridade nos criterios de avaliación			
Uso de diversas ferramentas de avaliación			
Portfolio de evidencias dos estándares de aprendizaxe			
Atención á diversidade			
Interdisciplinabilidade			

1. PRESENTACIÓN DA UNIDADE 1

Título ***As empresas e a actividade empresarial***

Descrición da unidade

Nesta primeira unidade didáctica abórdanse aspectos clave para a toma de decisións relacionadas coa carreira profesional. A unidade comeza introducindo o papel das empresas na economía española e reforzando a distinción entre microempresas, pemes e grandes empresas. Ademais, poñemos atención ao papel do emprendemento así como ao fenómeno do intraemprendemento. Seguidamente, destacamos as características principais das persoas emprendedoras co fin de que o alumnado trate de identificar algunha delas na súa persoa.

A segunda parte da unidade está dedicada ás áreas de actividade profesional, destacando os conceptos de familia profesional, cualificación profesional e unidade de competencia. Tratamos de ofrecer esta información co fin de que o alumnado poida realizar buscas concretas que lle axuden a definir a súa carreira profesional. A unidade péchase poñendo atención ao concepto de itinerario formativo e analizando os factores obxectivos e subxectivos que inciden na decisión acerca do rumbo da propia carreira profesional.

Temporalización: doce sesións.

Setembro:

Outubro:

2. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Identificar as calidades persoais, actitudes, aspiracións e formación propias das persoas con iniciativa emprendedora, describindo a actividade dos empresarios e as empresarias e o seu papel na xeración de traballo e benestar social.
- Investigar con medios telemáticos as diferentes áreas de actividade profesional do contorno, os tipos de empresa que as desenvolven e os diferentes postos de traballo en cada unha delas, razoando os requirimentos para o desempeño profesional en cada un deles.
- Deseñar un proxecto de carreira profesional propia relacionando as posibilidades do contorno coas calidades e aspiracións persoais valorando a opción do autoemprego e a necesidade de formación ao longo da vida.

3. CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliábles	CC
<ul style="list-style-type: none"> - A empresa na sociedade. - O carácter emprendedor. - As áreas de actividade profesional. - A carreira profesional. 	<p>1. Describir as calidades persoais e destrezas asociadas á iniciativa emprendedora analizando os requirimentos dos distintos postos de traballo e actividades empresariais.</p>	<p>1.1. Identifica as calidades persoais, actitudes, aspiracións e formación propias das persoas con iniciativa emprendedora, describindo a actividade dos empresarios e as empresarias e o seu rol na xeración de traballo e benestar social.</p>	<p>CAA, CCEC, CCL, CSC</p>
		<p>1.2. Investiga con medios telemáticos as diferentes áreas de actividade profesional do contorno, os tipos de empresa que as desenvolven e os diferentes postos de traballo en cada unha delas razoando os requirimentos para o desempeño profesional en cada un deles.</p>	<p>CAA, CSIEE, CSC, CCL, CD</p>
	<p>2. Tomar decisións sobre o itinerario vital propio comprendendo as posibilidades de emprego, autoemprego e carreira profesional en relación coas habilidades persoais e as alternativas de formación e aprendizaxe ao longo da vida.</p>	<p>2.1. Deseña un proxecto de carreira profesional propia relacionando as posibilidades do contorno coas calidades e aspiracións persoais valorando a opción do autoemprego e a necesidade de formación ao longo da vida.</p>	<p>CMCT , CD, CCL, CAA, CSIEE, CSC</p>

4. SELECCIÓN DE EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

Os estándares de aprendizaxe mostran o grao de consecución dos criterios de avaliación desde a propia descrición e concreción do criterio. Para facilitar o seguimento do desenvolvemento de cada estándar, buscaremos evidencias dos alumnos e as alumnas que mostren a súa evolución en cada un deles.

No anexo de avaliación propónse un portfolio de evidencias para os estándares de aprendizaxe. O cadro seguinte suxire unha selección dalgúñas destas posibles evidencias. Os docentes poderán substituílas por outras que consideren máis relevantes para o desenvolvemento do seu grupo.

Estándares de aprendizaxe avaliábeis	Selección de evidencias para o portfolio
<p>1.1. Identifica as calidades persoais, actitudes, aspiracións e formación propias das persoas con iniciativa emprendedora, describindo a actividade dos empresarios e as empresarias e o seu rol na xeración de traballo e benestar social.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Comparar habilidades persoais coas expostas en exemplos do texto. - Describir as funcións das empresas. - Identificar microempresas e pemes. <p>Valorar a porcentaxe de poboación ocupada nelas.</p> <p>Realizar a mesma análise para as grandes empresas.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Propoñer exemplos próximos e distinguir entre microempresas, pemes e grandes empresas. - Comprender e coñecer as actitudes emprendedoras. <p>Identificalas.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reflexionar sobre as propias habilidades e/ou actitudes emprendedoras.
<p>1.2. Investiga con medios telemáticos as diferentes áreas de actividade profesional do contorno, os tipos de empresa que as desenvolven e os diferentes postos de traballo en cada unha delas, razoando os requirimentos para o desempeño profesional en cada un deles.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Investigar dentro do Catálogo Nacional de Cualificacións Profesionais tratando de encontrar a familia profesional, cualificacións profesionais e unidades de competencia que mellor se adaptan ás súas expectativas e habilidades. - Coñecer o concepto de familia profesional. - Consultar a listaxe de familias profesionais no SEPE. - Distinguir os requisitos esixidos para o exercicio profesional dunha actividade. - Describir os postos de traballo e informarse sobre os seus requisitos para o caso dunha empresa do seu contorno.
<p>2.1. Deseña un proxecto de carreira profesional propia relacionando as posibilidades do contorno coas calidades e aspiracións persoais, valorando a opción do autoemprego e a necesidade de formación ao longo da vida.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Consultar o informe do SEPE «Perfis da oferta de emprego» e seleccionar unha profesión acorde coas súas expectativas, identificando as competencias requiridas, a formación necesaria, a distribución xeográfica da contratación e o desemprego.

5. COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descritor	Desempeño
<i>Comunicación lingüística.</i>	Expresar oralmente de xeito ordenado e claro calquera tipo de información.	Explica con coherencia os temas formulados ao profesor ou á profesora ou aos seus compañeiros e compañeiras.
	Comprender o sentido dos textos escritos.	Realiza con corrección as actividades tras a lectura dos seus enunciados.
Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.	Aplicar as estratexias de resolución de problemas a calquera situación problemática.	Realiza cálculos para a planificación de tempos e prazos.
Competencia dixital.	Comprender as mensaxes elaboradas en códigos diversos. Manexar aplicacións informáticas de escritorio e en liña.	Interpreta con corrección o apoio visual para a realización da actividade. Manexa unha aplicación en liña para xestionar tempos e prazos.
Aprender a aprender.	Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.	Recoñece os aspectos aprendidos na unidade.
	Aprendizaxe cooperativa: xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.	Participa nas dinámicas cooperativas desempeñando o rol que lle corresponde.
	Intelixencias múltiples. Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas.	Expresa de maneiras diversas aquelas características físicas e calidades físicas que o identifican.
Competencias sociais e cívicas.	Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.	Acepta as ideas e opinións dos compañeiros e as compañeiras de forma positiva.
	Educación en valores: mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos.	Esfórzase, atende, participa e realiza as actividades con interese.
Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.	Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.	Desenvolve ideas a partir das que achegan outros compañeiros e compañeiras.

Conciencia e expresións culturais.	Expresar sentimentos e emocións desde códigos artísticos.	Improvisa situacións onde interpreta roles que lle axudan a expresar as súas ideas e sentimentos.
------------------------------------	---	---

6. ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS

No desenvolvemento das tarefas empréganse diversas estratexias metodolóxicas:

- Traballo reflexivo individual no desenvolvemento das actividades individuais.
- Discusións e traballo por parellas e grupos reducidos.
- Posta en común en gran grupo, despois do traballo individual ou grupal.
- Estructuras sinxelas de aprendizaxe cooperativa suxeridas na PD para que o alumnado traballe obxectivos grupais e desenvolva a interdependencia positiva e interacción cara a cara.
- Iniciar as sesións partindo de imaxes ou debuxos que capten a atención do alumnado para facilitar a aprendizaxe dos contidos da unidade.
- Secuenciación, lóxica, progresiva e práctica dos contidos e das actividades baseadas no método de aprendizaxe por experiencia.
- Exposición docente.

7. RECURSOS

Para o tratamento da unidade, ademais dos temas, utilizaranse:

- Encerado tradicional ou dixital.
- Ordenador persoal.
- Folios ou cartolinas pequenas e grandes.
- Lapis de cores e rotuladores.

8. FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN

- Rexistro de avaliación (no anexo de avaliación).

9. MEDIDAS PARA A INCLUSIÓN E A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

- Que dificultades e potencialidades prevexo no grupo durante o desenvolvemento da unidade?
- Como vou minimizar as dificultades?
- Que necesidades individuais prevexo no desenvolvemento da unidade?
- Que recursos e estratexias manexarei para atender as necesidades individuais?

10. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO

- Que porcentaxe de alumnos e alumnas acadou os obxectivos de aprendizaxe da unidade?
- Que é o que mellor funcionou nesta unidade?
- Que cambiaría no desenvolvemento da unidade o próximo curso? Por que?

- 1. Presentación da unidade 2**
- 2. Obxectivos didácticos**
- 3. Contidos da unidade/Criterios de avaliación/Estándares de aprendizaxe
avaliables/Competencias clave**
- 4. Selección de evidencias para o portfolio**
- 5. Competencias clave: Descritores e Desempeños**
- 6. Estratexias metodolóxicas**
- 7. Recursos**
- 8. Ferramentas de avaliación**
- 9. Medidas para a inclusión e atención á diversidade**
- 10. Autoavaliación do profesorado**

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - Oferta e demanda de traballo. - A relación laboral. - O contrato de traballo. - A negociación colectiva. 	1. Actuar como un futuro traballador ou traballadora responsable coñecendo os seus dereitos e deberes como tal, valorando a acción do Estado e da Seguridade Social na protección da persoa empregada así como comprendendo a necesidade de protección dos riscos laborais.	1.1. Identifica as normas e institucións que interveñen nas relacións entre persoas traballadoras e persoas empresarias relacionándoas co funcionamento do mercado de traballo.	CSC, CSIEE, CCEC, CAA, CCL
		1.2. Distingue os dereitos e obrigas que se derivan das relacións laborais comprobándoos en contratos de traballo e documentos de negociación colectiva.	CSIEE, CSC, CAA, CCL, CD, CMCT

4. SELECCIÓN DE EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

Os estándares de aprendizaxe mostran o grao de consecución dos criterios de avaliación desde a propia descrición e concreción do criterio. Para facilitar o seguimento do desenvolvemento de cada estándar, buscaremos evidencias dos alumnos e alumnas que mostren a súa evolución en cada un deles.

No anexo de avaliación propónse un portfolio de evidencias para os estándares de aprendizaxe. O cadro seguinte suxire unha selección dalgúñas destas posibles evidencias. Os docentes poderán substituílas por outras que consideren máis relevantes para o desenvolvemento do seu grupo.

Estándares de aprendizaxe avaliáveis

Selección de evidencias para o portfolio

1.1. Identifica as normas e institucións que interveñen nas relacións entre persoas traballadoras e persoas empresarias relacionándoas co funcionamento do mercado de traballo.	<ul style="list-style-type: none"> - Recoñecer os conceptos de oferta e demanda de traballo e os seus argumentos. - Coñecer os conceptos de poboación activa, ocupada e desempregada. - Calcular a taxa de desemprego da economía. - Identificar as principais normas de dereito que regulan a relación laboral e os seus principios básicos. - Consultar o Estatuto dos Traballadores con criterio.
1.2. Distingue os dereitos e obrigas que se	<ul style="list-style-type: none"> - Discriminar, a partir da consulta do Estatuto

<p>derivan das relacións laborais comprobándoos en contratos de traballo e documentos de negociación colectiva.</p>	<p>dos Traballadores ou dun convenio colectivo, os dereitos e obrigas que se desprenden da relación laboral.</p> <ul style="list-style-type: none">- Cumprir un contrato de traballo.- Coñecer os distintos tipos e características dun contrato de traballo, así como os requisitos principais para a súa celebración.- Coñecer o concepto de negociación colectiva e o seu alcance dentro da lexislación vixente.
---	---

5. COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descritor	Desempeño
<i>Comunicación lingüística.</i>	Expresar oralmente de xeito ordenado e claro calquera tipo de información.	Explica con coherencia os temas formulados ao profesor ou á profesora ou aos seus compañeiros e compañeiras.
	Comprender o sentido dos textos escritos.	Realiza con corrección as actividades tras a lectura dos seus enunciados.
Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.	Aplicar as estratexias de resolución de problemas a calquera situación problemática.	Realiza cálculos para a planificación de tempos e prazos.
Competencia dixital.	Comprender as mensaxes elaboradas en códigos diversos. Manexar aplicacións informáticas de escritorio e <i>online</i> .	Interpreta con corrección o apoio visual para a realización da actividade. Manexa unha aplicación <i>online</i> para xestionar tempos e prazos.
Aprender a aprender.	Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.	Recoñece os aspectos aprendidos na unidade.
	Aprendizaxe cooperativa: xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.	Participa nas dinámicas cooperativas desempeñando o rol que lle corresponde.
	Intelixencias múltiples: Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas.	Expresa de maneiras diversas aquelas características físicas e calidades físicas que o identifican.
Competencias sociais e cívicas.	Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.	Acepta as ideas e opinións dos compañeiros e as compañeiras de forma positiva.
	Educación en valores: mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos.	Esfórzase, atende, participa e realiza as actividades con interese.
Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.	Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.	Desenvolve ideas a partir das que achegan outros compañeiros e compañeiras.

Conciencia e expresións culturais.	Exprésar sentimentos e emocións desde códigos artísticos.	Improvisa situacións onde interpreta roles que lle axudan a expresar as súas ideas e sentimentos.
------------------------------------	---	---

6. ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS

No desenvolvemento das tarefas empréganse diversas estratexias metodolóxicas:

- Traballo reflexivo individual no desenvolvemento das actividades individuais.
- Discusións e traballo por parellas e grupos reducidos.
- Posta en común en gran grupo, despois do traballo individual ou grupal.
- Estructuras sinxelas de aprendizaxe cooperativa suxeridas na PD para que o alumnado traballe obxectivos grupais e desenvolva a interdependencia positiva e interacción cara a cara.
- Iniciar as sesións partindo de imaxes ou debuxos que capten a atención do alumnado para facilitar a aprendizaxe dos contidos da unidade.
- Secuenciación, lóxica, progresiva e práctica dos contidos e das actividades baseadas no método de aprendizaxe por experiencia.
- Exposición do docente.

7. RECURSOS

- Encerado tradicional ou dixital.
- Ordenador persoal.
- Folios ou cartolinas pequenas e grandes.
- Lapis de cores e rotuladores.

8. FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN

- Rexistro de avaliación (no anexo de avaliación).

9. MEDIDAS PARA A INCLUSIÓN E A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

- Que dificultades e potencialidades prevexo no grupo durante o desenvolvemento da unidade?
- Como vou minimizar as dificultades?
- Que necesidades individuais prevexo no desenvolvemento da unidade?
- Que recursos e estratexias manexarei para atender as necesidades individuais?

10. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO

- Que porcentaxe de alumnos e alumnas acadou os obxectivos de aprendizaxe da unidade?

- Que é o que mellor funcionou nesta unidade?
- Que cambiaría no desenvolvemento da unidade o próximo curso? Por que?

- 1. Presentación da unidade 3**
- 2. Obxectivos didácticos**
- 3. Contidos da unidade/Criterios de avaliación/Estándares de aprendizaxe
avaliáveis/Competencias clave**
- 4. Selección de evidencias para o portfolio**
- 5. Competencias clave: Descritores e Desempeños**
- 6. Estratexias metodolóxicas**
- 7. Recursos**
- 8. Ferramentas de avaliación**
- 9. Medidas para a inclusión e atención á diversidade**
- 10. Autoavaliación do profesorado**

3. CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Crterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - Que é a Seguridade Social? - O Réxime Xeral da Seguridade Social. - Réxime Especial de Traballadores Autónomos. - Riscos laborais. 	1. Actuar como un futuro traballador responsable coñecendo os seus dereitos e deberes como tal, valorando a acción do Estado e da Seguridade Social na protección da persoa empregada así como comprendendo a necesidade de protección dos riscos laborais.	1.1. Describe as bases do sistema da Seguridade Social, así como as obrigas de persoas traballadoras e persoas empresarias dentro deste, valorando a súa acción protectora ante as distintas continxencias cubertas e describindo as prestacións mediante buscas nas webs institucionais.	CSIEE, CAA, CSC, CCL, CCEC, CMCT, CD
		1.2. Identifica as situacións de risco laboral máis habituais nos sectores de actividade económica máis relevantes no contorno, indicando os métodos de prevención legalmente establecidos así como as técnicas de primeiros auxilios aplicables en caso de accidente ou dano.	CAA, CSIEE, CSC

4. SELECCIÓN DE EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

Os estándares de aprendizaxe mostran o grao de consecución dos criterios de avaliación desde a propia descrición e concreción do criterio. Para facilitar o seguimento do desenvolvemento de cada estándar, buscaremos evidencias dos alumnos e as alumnas que mostren a súa evolución en cada un deles.

No anexo de avaliación propónse un portfolio de evidencias para os estándares de aprendizaxe. O cadro seguinte suxire unha selección dalgúñas destas posibles evidencias

Estándares de aprendizaxe avaliáveis

Selección de evidencias para o portfolio

<p>1.1. Describe as bases do sistema da Seguridade Social, así como as obrigas de persoas traballadoras e persoas empresarias dentro deste, valorando a súa acción protectora ante as distintas continxencias cubertas e describindo as prestacións mediante buscas nas webs institucionais.</p>	<ul style="list-style-type: none">- Coñecer o funcionamento do sistema de Seguridade Social.- Describir as prestacións do sistema.- Distinguir as distintas continxencias.- Coñecer a relación entre número de cotizantes, fondo de reserva e estrutura demográfica.- Buscar e encontrar información relevante dentro das páxinas web oficiais.- Calcular o custo real dun posto de traballo, aplicando cálculos sobre bases de cotización.- Comprobar bases de cotización entre os topes máximos e mínimos.- Calcular cota obreira e patronal á Seguridade Social dentro do Réxime Xeral.- Calcular cotas de cotización no Réxime do Traballo Autónomo.- Coñecer os distintos conceptos polos que unha persoa no Réxime do Traballo Autónomo pode cotizar.
<p>1.2. Identifica as situacións de risco laboral máis habituais nos sectores de actividade económica máis relevantes no contorno, indicando os métodos de prevención legalmente establecidos así como as técnicas de primeiros auxilios aplicables en caso de accidente ou dano.</p>	<ul style="list-style-type: none">- Identificar situacións de risco laboral.- Investigar e listar os posibles riscos que unha situación laboral pode entrañar.

5. COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descriptor	Desempeño
<i>Comunicación lingüística.</i>	Expresar oralmente de xeito ordenado e claro calquera tipo de información.	Explica con coherencia os temas formulados ao profesor ou á profesora ou aos seus compañeiros e compañeiras.
	Comprender o sentido dos textos escritos.	Realiza con corrección as actividades tras a lectura dos seus enunciados.
Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.	Aplicar as estratexias de resolución de problemas a calquera situación problemática.	Realiza cálculos para a planificación de tempos e prazos.
Competencia dixital.	Comprender as mensaxes elaboradas en códigos diversos. Manexar aplicacións informáticas de escritorio e <i>online</i> .	Interpreta con corrección o apoio visual para a realización da actividade. Manexa unha aplicación <i>online</i> para xestionar tempos e prazos.
Aprender a aprender.	Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.	Recoñece os aspectos aprendidos na unidade.
	Aprendizaxe cooperativa: xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.	Participa nas dinámicas cooperativas desempeñando o rol que lle corresponde.
	Intelixencias múltiples: Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas.	Expresa de maneiras diversas aquelas características físicas e calidades físicas que o identifican.
Competencias sociais e cívicas.	Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.	Acepta as ideas e opinións dos compañeiros e as compañeiras de forma positiva.
	Educación en valores: mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos.	Esfórzase, atende, participa e realiza as actividades con interese.
Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.	Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.	Desenvolve ideas a partir das que achegan outros compañeiros e compañeiras.

Conciencia e expresións culturais.	Expresar sentimentos e emocións desde códigos artísticos.	Improvisa situacións onde interpreta roles que lle axudan a expresar as súas ideas e sentimentos.
------------------------------------	---	---

6. **ESTRATEGIAS METODOLÓXICAS**

No desenvolvemento das tarefas empréganse diversas estratexias metodolóxicas:

- Traballo reflexivo individual no desenvolvemento das actividades individuais.
- Discusións e traballo por parellas e grupos reducidos.
- Posta en común en gran grupo, despois do traballo individual ou grupal.
- Estructuras sinxelas de aprendizaxe cooperativa suxeridas na PD para que o alumnado traballe obxectivos grupais e desenvolva a interdependencia positiva e interacción cara a cara.
- Iniciar as sesións partindo de imaxes ou debuxos que capten a atención do alumnado para facilitar a aprendizaxe dos contidos da unidade.
- Secuenciación, lóxica, progresiva e práctica dos contidos e das actividades baseadas no método de aprendizaxe por experiencia.
- Exposición do docente.

7. **RECURSOS**

Para o tratamento da unidade, ademais dos temas fotocopiados utilizaranse:

- Vídeos.
- Encerado tradicional ou dixital.
- Ordenador persoal.
- Folios ou cartolinas pequenas e grandes.
- Lapis de cores e rotuladores.

8. **FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN**

- Rexistro de avaliación (no anexo de avaliación).

9. **MEDIDAS PARA A INCLUSIÓN E A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE**

- Que dificultades e potencialidades prevexo no grupo durante o desenvolvemento da unidade?
- Como vou minimizar as dificultades?
- Que necesidades individuais prevexo no desenvolvemento da unidade?
- Que recursos e estratexias manexarei para atender as necesidades individuais?

10. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO

- Que porcentaxe de alumnos e alumnas acadou os obxectivos de aprendizaxe da unidade?
- Que é o que mellor funcionou nesta unidade?
- Que cambiaría no desenvolvemento da unidade o próximo curso? Por que?

- 1. Presentación da unidade 4**
- 2. Obxectivos didácticos**
- 3. Contidos da unidade/Criterios de avaliación/Estándares de aprendizaxe
avaliables/Competencias clave**
- 4. Selección de evidencias para o portfolio**
- 5. Competencias clave: Descritores e Desempeños**
- 6. Estratexias metodolóxicas**
- 7. Recursos**
- 8. Ferramentas de avaliación**
- 9. Medidas para a inclusión e atención á diversidade**
- 10. Autoavaliación do profesorado**

1. PRESENTACIÓN DA UNIDADE 4

Título *Plan de empresa*

Descrición da unidade

Na cuarta unidade tratamos contidos asociados ao denominado plan de empresa que toda persoa emprendedora debe realizar se desexa que o seu proxecto remate sobrevivindo no mercado.

Comezamos a unidade abordando a idea de negocio como punto de partida e instando o alumnado a que a desenvolva a partir dunha serie de cuestións principais, sen esquecer o papel social que se lle atribúe a toda organización como participante do mercado.

Na segunda epígrafe introducimos o concepto de empresa e os seus elementos co fin de comezar a familiarizar o alumnado na súa clasificación e diferenciación. Ademais, reforzamos o inicialmente impartido na primeira epígrafe cunha análise particular do ámbito.

A terceira e cuarta epígrafe están dedicadas ao que coñecemos como plan de empresa. Afrontamos a tarefa percorrendo conceptos inherentes á mercadotecnia mix, a organización da empresa, actividade produtiva e financiamento.

Pechamos a unidade cun texto que resalta a importancia de contar cun plan de negocio.

Temporalización: doce sesións.

Xaneiro:

2. OBXECTIVOS DIDÁCTICOS

- Determinar a oportunidade dun proxecto de empresa identificando as características e tomando parte na actividade que esta desenvolve.
- Identificar as características internas e externas do proxecto de empresa así como os elementos que constitúen a rede desta: mercado, provedores, clientes, sistemas de produción e/ou comercialización, almacenaxe, e outros.
- Describir a relación do proxecto de empresa co seu sector, a súa estrutura organizativa e as funcións de cada departamento identificando os procedementos de traballo no desenvolvemento do proceso produtivo ou comercial.

3. CONTIDOS DA UNIDADE - CRITERIOS DE AVALIACIÓN - ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES - COMPETENCIAS CLAVE

Competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSYC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE) e conciencia e expresións culturais (CCEC).

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis	CC
<ul style="list-style-type: none"> - A idea de negocio. - Elementos e estrutura da empresa. - O plan de empresa (I). - O plan de empresa (II). 	<p>1. Crear un proxecto de empresa na aula describindo as características internas e a súa relación co contorno así como a súa función social, identificando os elementos que constitúen a súa rede loxística, como provedores, clientes, sistemas de produción e comercialización e redes de almacenaxe entre outros.</p>	<p>1.1. Determina a oportunidade dun proxecto de empresa identificando as características e tomando parte na actividade que esta desenvolve.</p>	<p>CCL, CAA, CMCT, CSIEE, CD</p>
		<p>1.2. Identifica as características internas e externas do proxecto de empresa así como os elementos que constitúen a rede desta: mercado, provedores, clientes, sistemas de produción e/ou comercialización, almacenaxe, e outros.</p>	<p>CAA, CCL, CSIEE, CMCT, CD</p>
		<p>1.3. Describe a relación do proxecto de empresa co seu sector, a súa estrutura organizativa e as funcións de cada departamento identificando os procedementos de traballo no desenvolvemento do proceso produtivo ou comercial.</p>	<p>CCL, CAA, CSYC, CSIEE</p>

4. SELECCIÓN DE EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

Os estándares de aprendizaxe mostran o grao de consecución dos criterios de avaliación desde a propia descrición e concreción do criterio. Para facilitar o seguimento do desenvolvemento de cada estándar, buscaremos evidencias dos alumnos e as alumnas que mostren a súa evolución en cada un deles.

No anexo de avaliación propónse un portfolio de evidencias para os estándares de aprendizaxe. O cadro seguinte suxire unha selección dalgúns destas posibles evidencias. Os docentes poderán substituílas por outras que consideren máis relevantes para o desenvolvemento do seu grupo.

Libro do alumnado (LA) / Proposta didáctica (PD)

Estándares de aprendizaxe avaliados	Selección de evidencias para o portfolio
<p>1.2. Identifica as características internas e externas do proxecto de empresa así como os elementos que constitúen a rede desta: mercado, provedores, clientes, sistemas de produción e/ou comercialización, almacenaxe, e outros.</p>	<p>- Comprender o concepto de empresa e clasificar e distinguir os seus elementos.</p> <p>- Analizar variables relativas ao ámbito específico do sector (clientes, provedores, competencia, barreiras de entrada, substitutivos).</p> <p>- Desenvolver e analizar, para un caso concreto, real ou simulado, as variables de mercadotecnia-mix dentro do marco establecido polo plan de empresa.</p>
<p>1.3. Describe a relación do proxecto de empresa co seu sector, a súa estrutura organizativa e as funcións de cada departamento identificando os procedementos de traballo no desenvolvemento do proceso produtivo ou comercial.</p>	<p>- Establecer unha estrutura organizativa adecuada para un caso real formulado, dentro dun sector determinado.</p> <p>- Valorar a importancia do financiamento e calcular a rendibilidade dos activos implicados no proxecto de investimento.</p>

5. COMPETENCIAS CLAVE: DESCRITORES E DESEMPEÑOS

Competencia	Descriptor	Desempeño
<i>Comunicación lingüística.</i>	Expresar oralmente de xeito ordenado e claro calquera tipo de información.	Explica con coherencia os temas formulados ao profesor ou á profesora ou aos seus compañeiros e compañeiras.
	Comprender o sentido dos textos escritos.	Realiza con corrección as actividades tras a lectura dos seus enunciados.
Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía.	Aplicar as estratexias de resolución de problemas a calquera situación problemática.	Realiza cálculos para a planificación de tempos e prazos.
Competencia dixital.	Comprender as mensaxes elaboradas en códigos diversos. Manexar aplicacións informáticas de escritorio e en liña.	Interpreta con corrección o apoio visual para a realización da actividade. Manexa unha aplicación en liña para xestionar tempos e prazos.
Aprender a aprender.	Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.	Recoñece os aspectos aprendidos na unidade.
	Aprendizaxe cooperativa: xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.	Participa nas dinámicas cooperativas desempeñando o rol que lle corresponde.
	Intelixencias múltiples: Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas.	Expresa de maneiras diversas aquelas características físicas e calidades físicas que o identifican.
Competencias sociais e cívicas.	Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.	Acepta as ideas e opinións dos compañeiros e as compañeiras de forma positiva.
	Educación en valores: mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos.	Esfórzase, atende, participa e realiza as actividades con interese.
Sentido de iniciativa e espírito emprendedor.	Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.	Desenvolve ideas a partir das que achegan outros compañeiros e compañeiras.

Conciencia e expresións culturais.	Expresar sentimentos e emocións desde códigos artísticos.	Improvisa situacións onde interpreta roles que lle axudan a expresar as súas ideas e sentimentos.
------------------------------------	---	---

6. ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS

No desenvolvemento das tarefas empréganse diversas estratexias metodolóxicas:

- Traballo reflexivo individual no desenvolvemento das actividades individuais.
- Discusións e traballo por parellas e grupos reducidos.
- Posta en común en gran grupo, despois do traballo individual ou grupal.
- Estructuras sinxelas de aprendizaxe cooperativa suxeridas na PD para que o alumnado traballe obxectivos grupais e desenvolva a interdependencia positiva e interacción cara a cara.
- Iniciar as sesións partindo de imaxes ou debuxos que capten a atención do alumnado para facilitar a aprendizaxe dos contidos da unidade.
- Secuenciación, lóxica, progresiva e práctica dos contidos e das actividades baseadas no método de aprendizaxe por experiencia.
- Exposición do docente.

7. RECURSOS

Para o tratamento da unidade, ademais dos apuntes fotocopiados, utilizaranse:

- Recursos interactivos propostos no apartado «Na rede», na proposta didáctica.
- Vídeos.
- Encerado tradicional ou dixital.
- Ordenador persoal.
- Folios ou cartolinas pequenas e grandes.

8. FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN

- Rexistro de avaliación (no anexo de avaliación).

9. MEDIDAS PARA A INCLUSIÓN E A ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

- Que dificultades e potencialidades prevexo no grupo durante o desenvolvemento da unidade?
- Como vou minimizar as dificultades?
- Que necesidades individuais prevexo no desenvolvemento da unidade?
 - Que recursos e estratexias manexarei para atender as necesidades individuais?

10. AUTOAVALIACIÓN DO PROFESORADO

7

- Que porcentaxe de alumnos e alumnas acadou os obxectivos de aprendizaxe da unidade?
- Que é o que mellor funcionou nesta unidade?
- Que cambiaría no desenvolvemento da unidade o próximo curso? Por que?

PROGRAMACIÓN DE ECONOMÍA
CUARTO ESO

INDICE

INTRODUCCIÓN

ORGANIZACIÓN DOS CONTIDOS

ORIENTACIÓNS METODOLÓXICAS.

CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS

OBXETIVOS

CONTIDOS

CRITERIOS DE AVALIACIÓN'

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE

COMPETENCIAS CLAVE

4º de ESO

Economía.

O estudo e a formación en economía fanse absolutamente necesarios nun contexto moi globalizado, no que as relacións económicas son cada vez máis complexas. A economía está presente en todos os aspectos da nosa vida cotiá, calquera cidadán necesita coñecer as regras básicas que explican os acontecementos económicos e a linguaxe específica que é utilizado polos economistas e os medios de comunicación para analizar eses feitos. A realidade non pode entenderse correctamente sen considerar o comportamento económico, individual e colectivo, das persoas na procura da satisfacción das súas necesidades, así como a produción e organización dos bens e servizos que se necesitan para iso, e a distribución dos recursos escasos.

A materia de Economía pretende preparar aos mozos para adquirir coñecementos e destrezas e desenvolver actitudes e valores que lles permitan desenvolverse nunha sociedade na que os feitos económicos teñen cada vez máis importancia, posibilitando analizar e profundar nas relacións humanas desde aspectos micro e macroeconómicos. Quizais o que mellor distingue á economía como disciplina doutras nas ciencias sociais non é o seu obxecto, senón o seu enfoque. Así mesmo, contribúe a preparar ao alumno interesado en proseguir estudos superiores neste ámbito de coñecementos.

O estudo da economía axuda a percibir e coñecer o mundo que nos rodea, e posibilita analizar e profundar nas relacións humanas desde aspectos micro e macroeconómicos, así como tema referentes á economía persoal, incluíndo diferentes variables de contexto; facilita a comprensión dos conceptos utilizados habitualmente na economía e no mundo empresarial e na vida cotiá, potencia as habilidades e destrezas de razoamento, abstracción e interrelación, e proporciona ferramentas para examinar de forma crítica a sociedade na que nos desenvolvemos; ademais, contribúe a desenvolver a curiosidade intelectual, a capacidade analítica, o rigor e a amplitude de perspectivas ao facer fronte ao estudo e investigación de diversos temas, o coñecemento de variables como o crecemento, a pobreza, a educación, a saúde, a riqueza, o medio ambiente, etc., un coñecemento matemático e estatístico, así como unha habilidade de comunicación oral e escrita para explicar e transmitir as ideas e conclusións con argumentos e evidencias empíricas, un sólido sentido da ética e respecto ao ser humano, así como unha intensa capacidade de traballo, tanto individual como en equipo.

A día de hoxe cobran máis valor, se cabe, os coñecementos económicos pola importancia de contar con cidadáns solventes e informados e pola relevancia dunha boa administración dos recursos dun país, o que mostra a gran transcendencia social da economía pois o seu coñecemento contribúe a fomentar a mellora na calidade de vida, o progreso e o benestar social.

O estudo da economía proporciona, xunto coa formación técnica, unha serie de competencias en traballo en equipo, habilidades de comunicación, iniciativa e liderado, así como o estímulo do espírito emprendedor.

ORGANIZACIÓN DOS CONTIDOS.

En 4º de ESO, a materia divídese en seis bloques temáticos, o primeiro deles é “Ideas económicas básicas” é un achegamento á economía como ciencia e o seu impacto na vida das persoas con especial énfase nos conceptos de escaseza, a necesidade de elixir, o custo de oportunidade e as relacións económicas básicas.

O segundo bloque “Economía e empresa” introdúcenos na empresa como a principal unidade de produción, estudando os diferentes aspectos técnicos, financeiros e legais.

O terceiro bloque “Economía persoal” achega ao alumno a conceptos e instrumentos económicos básicos aplicables á vida cotiá, que lle facilitasen a súa vida como persoa responsable, permitíndolle identificar conceptos como contratos financeiros, cartóns de crédito e débito, planificación do seu futuro financeiro, xestión de orzamentos e outros.

O cuarto bloque “Economía e ingresos e gastos do estado” permítenos introducirnos no complexo mundo do papel do Estado moderno na economía, a través do orzamento, ingresos públicos, gastos públicos e a súa relación co nivel de actividade da economía, de gran actualidade nestes momentos de control do déficit e da débeda pública así como o papel redistributivo que realiza o Estado.

Co quinto bloque “Economía e tipos de interese, inflación e desemprego” preténdese introducir os conceptos relacionados co diñeiro, a inflación, o desemprego, e os posibles mecanismos e políticas para ser controladas estas variables.

Tamén se introduce ao alumno nas relacións internacionais co bloque seis, “Economía internacional”, con conceptos tales como a globalización, o comercio internacional, as organizacións internacionais así como a consideración económica do medioambiente.

ORIENTACIÓNS METODOLÓXICAS.

Estes contidos desenvólense a través dun proceso de ensino-aprendizaxe, que se recomenda planificar de maneira rigorosa o proceso de ensino e aprendizaxe e establecer como se vai a avaliar e como se vai a realizar a retroalimentación ao alumnado. A sociedade do século XXI non require a capacidade de acumular gran cantidade de información, senón a capacidade de seleccionala, comprendela, organizala e aplicala a diferentes contextos. É aconsellable traballar sobre situacións reais, propoñer actividades que relacionen o coñecemento coas situacións da vida cotiá e que conduzan ao alumnado para aprender en situacións de incerteza e de cambio.

Os métodos educativos enfocaranse á realización de tarefas ou situacións reais expostas cun obxectivo concreto, que o alumnado resolverá facendo un uso adecuado dos distintos tipos de coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes.

Desenvolveranse metodoloxías activas e contextualizadas que faciliten a participación e implicación do alumnado e a adquisición e uso de coñecementos en situacións reais, que poderán plasmarse en grupos de traballo, a través da resolución conxunta das tarefas. As metodoloxías que permiten a aprendizaxe por proxectos, o estudo de casos ou a aprendizaxe baseada en problemas favorecen a participación activa, a experimentación e facilitan o desenvolvemento das competencias clave. As estratexias interactivas permiten compartir e construír o coñecemento e dinamizar a sesión de clase mediante o intercambio verbal e colectivo de ideas.

É conveniente o uso dunha variedade de materiais e recursos, considerando a integración das novas tecnoloxías no proceso de ensino e aprendizaxe. Hoxe en día, o éxito crecente de aplicacións sociais e as denominadas contornas de aprendizaxe persoais (PLE, Personal Learning Environments) posibilitan a aprendizaxe por Internet, modifícanos e lévannos a novos desafíos. O uso das novas tecnoloxías permite recoñecer o estilo de aprendizaxe de cada un dos alumnos e alumnas, centrarse nas súas necesidades específicas, contribuír a preparalos para a aprendizaxe ao longo da vida e o traballo fóra da escola. É de especial importancia a atención á diversidade e o respecto polos distintos ritmos e estilos de aprendizaxe. É necesario secuenciar o ensino, de tal modo que se parta de aprendizaxes máis simples para avanzar gradualmente cara a outros máis complexos.

CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS.

Este proceso de ensino-aprendizaxe vai encamiñado a que o alumno adquira as seguintes competencias claves: A competencia de “aprender a aprender” está presente ao longo desta materia xa que o alumno, deberá aprender e saber aplicar os conceptos, as súas relacións e os instrumentos de contido económico.

A competencia da comunicación lingüística conséguese de forma transversal ao longo dos contidos de todos os bloques, con especial importancia aos novos conceptos que introduce a materia. En canto á competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, é lóxico que o alumno adquira os coñecementos básicos de cálculo e a súa aplicación no ámbito desta materia introductoria neste ámbito de coñecemento.

A competencia sociais e cívicas conseguírase cando o alumno entenda a interacción dos axentes económicos, tanto nas relacións entre eles como as súas interaccións coa contorna e os posibles efectos tanto positivos como negativos derivados das mesmas, merecendo unha especial mención o seu tratamento no ámbito persoal.

A competencia sentido de iniciativa emprendedora e espírito emprendedor, asociada a esta materia, incide non só na pura actividade económica senón na contribución á sociedade por parte dos individuos, a inclusión social e o aseguramiento do benestar da comunidade. Por último, esta materia contribúe á adquisición da competencia dixital ao aplicar as novas tecnoloxías de información e comunicación nesta área de coñecemento.

Economía. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Ideas económicas básicas				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ f 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Economía como ciencia: actividade económica e sociedade. ▪ B1.2. Principios na toma de decisións económicas. ▪ B1.3. Escaseza, elección e asignación de recursos. Custo de oportunidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Explicar a economía como ciencia social e valorar o impacto permanente das decisións económicas na vida das persoas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB1.1.1. Recoñece a escaseza de recursos e a necesidade de elixir e tomar decisións como as claves dos problemas básicos de calquera economía, e comprende que todas as eleccións supoñen renunciar a outras alternativas e que todas as decisións teñen consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB1.1.2. Distingue formas de analizar e resolver problemas económicos, e identifica as súas vantaxes, os seus inconvenientes e as súas limitacións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CD
<ul style="list-style-type: none"> ▪ f ▪ h ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. O método na economía: modelos económicos. ▪ B1.5. Fronteira de posibilidades de produción. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Identificar a terminoloxía económica básica e o uso dos modelos económicos, e familiarizarse con eles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB1.2.1. Comprende e utiliza correctamente termos da área da economía. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB1.2.2. Diferencia entre economía positiva e economía normativa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CSC

Economía. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB1.2.3. Representa e analiza graficamente o custo de oportunidade mediante a fronteira de posibilidades de produción. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ f 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.6. As relacións económicas básicas e a súa representación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Tomar conciencia dos principios da economía para aplicar nas relacións económicas básicas cos condicionantes de recursos e as necesidades. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB1.3.1. Representa as relacións que se establecen entre as economías domésticas e as empresas. ▪ ECB1.3.2. Aplica razoamentos básicos para interpretar problemas económicos provenientes das relacións económicas do seu contorno. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CSC
Bloque 2. Economía e empresa				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. A empresa e o/a empresario/a. ▪ B2.2. Elementos, funcións e obxectivos da empresa. ▪ B2.3. Clases de empresas. ▪ B2.4. Formas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Describir os tipos de empresas e as formas xurídicas das empresas, e relacionar con cada unha coas súas esixencias de capital e as responsabilidades 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB2.1.1. Distingue as formas xurídicas das empresas e relaciónaas coas esixencias de capital para a súa constitución e coas responsabilidades legais para cada tipo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSIEE

Economía. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	xurídicas da empresa.	legais dos/das propietarios/as e xestores/as, así como as interrelacións das empresas no seu contorno inmediato.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB2.1.2. Identifica e valora as formas xurídicas de empresas máis apropiadas en cada caso, en función das características concretas, aplicando o razoamento sobre clasificación das empresas. ▪ ECB2.1.3. Distingue os tipos de empresas e de empresarios/as que actúan no seu ámbito, así como a forma de interactuar co seu contorno máis próximo e os efectos sociais e ambientais, positivos e negativos, que se observan. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CD ▪ CSIEE ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ f ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Proceso produtivo e factores produtivos. ▪ B2.6. Sectores da actividade económica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Analizar as características principais do proceso produtivo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB2.2.1. Analiza os tipos de factores produtivos e as relacións entre produtividade, eficiencia e tecnoloxía. ▪ ECB2.2.2. Identifica os sectores económicos, así como os seus retos e as súas oportunidades. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CD ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ f 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.7. Fontes de financiamento das empresas. Novas formas de financiamento. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Identificar as fontes de financiamento das empresas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB2.3.1. Explica as posibilidades de financiamento das empresas e diferencia o financiamento 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CMCCT

Economía. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			externo e o interno, a curto e a longo prazo, así como o custo de cada unha e as implicacións na marcha da empresa.	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ f 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.8. Ingresos e custos da empresa: clasificación. ▪ B2.9. Resultados da empresa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Determinar, para un caso sinxelo, a estrutura de ingresos e custos dunha empresa, calculando o seu beneficio. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB2.4.2. Distingue os ingresos e os custos dunha empresa, calcula o seu beneficio ou a súa perda, aplicando razoamentos matemáticos, e interpreta os resultados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ e ▪ f 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.10. Obrigas fiscais das empresas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Diferenciar os impostos que afectan as empresas e a importancia do cumprimento das obrigas fiscais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB2.5.1. Identifica as obrigas fiscais das empresas segundo a súa forma xurídica e as actividades, e sinala o funcionamento básico dos impostos e as principais diferenzas entre eles. ▪ ECB2.5.2. Valora a achega que para a riqueza nacional supón a carga impositiva que soportan as empresas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CMCCT ▪ CSC
Bloque 3. Economía persoal				

Economía. 4º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e ▪ f 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Orzamento persoal. Control de ingresos e gastos. ▪ B3.2. Xestión do orzamento. Obxectivos e prioridades. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Realizar un orzamento persoal distinguindo entre os tipos de ingresos e gastos, e controlar o seu grao de cumprimento e as posibles necesidades de adaptación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB3.1.1. Elabora un orzamento ou plan financeiro persoal, identificando os ingresos e os gastos integrantes, e realiza o seu seguimento. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CD ▪ CMCCT 	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB3.1.2. Utiliza ferramentas informáticas na preparación e desenvolvemento dun orzamento ou plan financeiro personalizado. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CD ▪ CMCCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB3.1.3 Manexa gráficos de análise que permiten comparar unha realidade personalizada coas previsións establecidas. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CD ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Planificación económico-financeira: necesidades económicas nas etapas da vida. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Decidir con racionalidade ante as alternativas económicas da vida persoal, e relacionalas co benestar propio e social. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB3.2.1. Comprende as necesidades de planificación e do manexo de asuntos financeiros ao longo da vida. Esa planificación vincúlase á previsión realizada en cada etapa, de acordo coas decisións tomadas e a marcha da actividade económica nacional. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CSIEE 	

Economía. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ f 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Aforro e endebedamento. Os plans de pensións. ▪ B3.5. Risco e diversificación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Expresar unha actitude positiva cara ao aforro, e empregar o aforro como medio para alcanzar diversos obxectivos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB3.3.1. Recoñece e explica a relevancia do aforro e do control do gasto. ▪ ECB3.3.2. Analiza as vantaxes e inconvenientes do endebedamento, valorando o risco e seleccionando a decisión máis axeitada para cada momento. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CSC ▪ CAA ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e ▪ f ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. O diñeiro. ▪ B3.7. Contratos financeiros: contas e tarxetas de débito e crédito. ▪ B3.8. Relacións no mercado financeiro: información e negociación. ▪ B3.9. Implicacións dos contratos financeiros. Dereitos e responsabilidades dos/das consumidores/as no mercado financeiro. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Recoñecer o funcionamento básico do diñeiro e diferenciar os tipos de contas bancarias e de tarxetas emitidas como medios de pagamento, e valorar a oportunidade do seu uso con garantías e responsabilidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB3.4.1. Comprende os termos fundamentais e describe o funcionamento das contas na operativa bancaria. ▪ ECB3.4.2. Valora e comproba a necesidade de interpretar as cláusulas dos contratos bancarios para coñecer os dereitos e as obrigas que se derivan delas, así como a importancia de operar en condicións de seguridade cando se empregan procedementos telemáticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CAA ▪ CD

Economía. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB3.4.3. Recoñece a capacidade de negociación coas entidades financeiras e analiza os procedementos de reclamación ante estas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CD
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB3.4.4. Identifica e explica as modalidades de tarxetas bancarias, así como os elementos e os procedementos que garanten a seguridade na súa operativa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ f ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.10. O seguro como medio para a cobertura de riscos. Tipoloxía de seguros. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. Coñecer o concepto de seguro e a súa finalidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB3.5.1. Identifica, describe e clasifica os tipos de seguros segundo os riscos ou as situacións adversas nas etapas da vida. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CCL ▪ CMCCT
Bloque 4. Economía e ingresos e gastos do Estado				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e ▪ f ▪ g ▪ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Orzamentos públicos: ingresos e gastos do Estado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Recoñecer e analizar a procedencia das principais fontes de ingresos e gastos do Estado, e interpretar gráficos onde se amose esa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB4.1.1. Identifica as vías de onde proceden os ingresos do Estado, así como as principais áreas dos gastos do Estado, e comenta as súas relacións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC

Economía. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		distribución.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB4.1.2. Analiza e interpreta datos e gráficos de contido económico relacionados cos ingresos e os gastos do Estado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CMCCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB4.1.3. Distingue nos ciclos económicos o comportamento dos ingresos e dos gastos públicos, así como os efectos que se poden producir ao longo do tempo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB4.1.4. Describe o contido dos orzamentos públicos e argumenta a necesidade de prever os ingresos e os gastos, e controlar a súa execución. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ e ▪ f 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. A débeda pública e o déficit público. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2. Diferenciar e explicar os conceptos de débeda pública e déficit público. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB4.2.1. Comprende e expresa as diferenzas entre os conceptos de débeda pública e déficit público, así como a relación que se produce entre eles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ d ▪ e ▪ f 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Desigualdades económicas e distribución da renda. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3. Determinar o impacto para a sociedade da desigualdade da renda e estudar as ferramentas de 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB4.3.1. Coñece e describe os efectos da desigualdade da renda e os instrumentos de redistribución desta. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CSC

Economía. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		redistribución da renda.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB4.3.2. Interpreta gráficos representativos da distribución da renda 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CD ▪ CMCCT
Bloque 5. Economía e tipos de xuro, inflación e desemprego				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ e ▪ f 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Tipos de xuro. ▪ B5.2. Inflación. ▪ B5.3. Consecuencias dos cambios nos tipos de xuro e inflación. ▪ B5.4. Desemprego: clasificación e consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Diferenciar as magnitudes de tipos de xuro, inflación e desemprego, analizar as relacións entre elas e interpretar datos e gráficos vinculados con esas magnitudes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB5.1.1. Describe as causas da inflación e valora as súas principais repercusións económicas e sociais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB5.1.2. Explica o funcionamento dos tipos de interese e as consecuencias da súa variación para a marcha da economía. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB5.1.3. Valora e interpreta datos e gráficos de contido económico relacionados cos tipos de xuro, inflación e desemprego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CMCCT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ c ▪ e ▪ f 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.5. Causas do desemprego e políticas contra o desemprego en Galicia. ▪ B5.6. Perspectivas da ocupación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.2. Valorar opcións de políticas macroeconómicas para facer fronte ao desemprego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB5.2.1. Describe as causas do desemprego e valora as súas principais repercusións económicas e sociais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB5.2.2. Analiza os datos de desemprego en España e as políticas contra o desemprego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CD ▪ CSC

Economía. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB5.2.3. Investiga e reconece vieiros e tendencias de emprego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CD
Bloque 6. Economía internacional				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ e ▪ f ▪ m 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. Globalización económica. ▪ B6.2. Comercio internacional. ▪ B6.3. Integración económica e monetaria europea. ▪ B6.4. Economía e ambiente: sustentabilidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B6.1. Valorar o impacto da globalización económica, do comercio internacional e dos procesos de integración económica na calidade de vida das persoas e no ambiente. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB6.1.1. Valora o grao de interconexión das economías de todos os países do mundo e aplica a perspectiva global para emitir xuízos críticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB6.1.2. Explica as razóns que xustifican o intercambio económico entre países e que inflúen nel. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB6.1.3. Analiza e presenta acontecementos económicos contemporáneos no contexto da globalización e o comercio internacional. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CD ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB6.1.4. Reconece e enumera vantaxes e inconvenientes do proceso de integración económica e monetaria da Unión Europea. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CSC

Economía. 4º de ESO				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave

			<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB6.1.5. Reflexiona sobre os problemas ambientais e a súa relación co impacto económico internacional, e analiza as posibilidades dun desenvolvemento sustentable.96 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CSC
--	--	--	---	--